

ч. 4 (192) 2018

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ЖУРНАЛ
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ
ТА ІНФОРМАЦІЇ

«У Пласті росте новий люд», — так співають пластуни в урочисті хвилини. І це не пусті слова, адже сьогодні ви і є той новий люд, що несе по життю любов до рідної землі, жагу до відкриття нового. За це вам велике спасибі, адже наша українська спільнота нині конче потребує таких як ви, — українців нової формації. І не лише для того, щоб боронити державу. А щоб будувати нову державу...

Президент України Петро Порошенко

Перед відкриттям Пластового вишкільного центру в м. Буча, Київщина. 14 жовтня 2018 р.

Фото Володимира Неізнаного

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

PLASTOVY SHLIAKH

Реєстраційне свідоцтво KB №2821 від 12 грудня 1996 року.
Видається щоквартально
© Видає Головна Пластова Булава. Відповідальний за випуск —
пл. сен. Юрій ЛЕСЬКІВ

4 (192) 2018

пл. сен. Юрій ЛЕСЬКІВ
ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

РЕДАКЦІЯ:

пл. сен. Любомир ОНИШКЕВИЧ
пл. сен. Лариса ОНИШКЕВИЧ
СПІВРЕДАКТОРИ

ст. пл. Тетяна ЛУЩЕНКО
АДМІНІСТРАТОР В УКРАЇНІ

пл. сен. Ольга СВДІЗІНСЬКА
МОВНИЙ РЕДАКТОР

к. і. н. Андрій СОВА
ст. пл. скоб Тарас ЩЕПАНЯК
ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЇ

пл. сен. Мирон БАБ'ЮК
АДМІНІСТРАТОР

ст. пл. вірл. Марічка ПАВЛИШАК-ЗАДОРОЖНА
МИСТЕЦЬКЕ ОФОРМЛЕННЯ

АДРЕСИ АДМІНІСТРАЦІЇ

В УКРАЇНІ:
Пластовий шлях, Тетяна Лущенко
а/с 104, м. Київ, 04111, Україна
luchtchenko@gmail.com
В ДІЯСПОРІ:
Plastovy shliakh, Myron Babiuk
737 Ulana Lane, Webster, NY 14580-9164, USA
585-872-4263, printmyron@gmail.com

АДРЕСИ ДЛЯ ЛИСТІВ

В УКРАЇНІ:
Пластовий шлях, Юрій Леськів
а/с 92, м. Самбір Львівської обл., 81400, Україна
тел. 067-921-7012
plast.shliakh@gmail.com
В ДІЯСПОРІ:
Plastovy shliakh, L. Onyshkevych
5842 Wyndham Circle N., #105 Columbia, MD 2144
tel. 410-740-1323
onyshlub@gmail.com

Статті, підписані прізвищем, псевдонімом, ініціалами автора, відбивають погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу і не кінечно є офіційною позицією організації Пласт. Редакція застерігає за собою право виправляти мову, стиль, а часом скорочувати надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи, які, на думку редакції, могли б бути для когось образливими. Використання матеріалів, в тому числі й ілюстрацій, є дозволене за умови посилання на журнал «Пластовий шлях».

Просимо читачів вчасно повідомляти про зміни адреси у відповідні адміністрації. Журнали, які повернулися не з вини адміністрації, висилатимемо вдруге на нову адресу тільки за додаткову платню.

© ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ №4 (192) 2018

З усіма питаннями щодо поширення журналу звертатися в редакцію.

Електронна пошта: plast.shliakh@gmail.com

На першій сторінці обкладинки — першу ватру на території щойно відкритого Пластового вишкільного центру в м. Буча запалили новачки і Президент України. 14 жовтня 2018 р. / Фото Михайла Марківа

ЗМІСТ

ВІД РЕДАКЦІЇ

5 Юрій Леськів Будь тією зміною...

ОФІЦІЙНЕ

6 Відбулися крайові з'їзди

9 Вибори Начального Пластуна

ДУМКИ СТАРОГО ВОВКА

10 Старий Вовк

До дискусії про потребу вибору Начального Пластуна

З ПЛАСТОВОГО ЖИТТЯ

12 Христина Борсук, Олесь Юрченко

Почесний докторат — для визначного пластуна

14 Володимир Сокирко

Рейд-паломництво «Ордену Хрестоносців» пам'ятними для куреня місцями

18 Юля Куманська

«Шанхайські Дракони» літають по світу

20 Соломія Петріна На «Верховині» у Великій Британії

22 Пилип Ботте Сніг в Австралії?

23 Надія Білецька

На Київщині відкрили Всеукраїнський пластовий вишкільний центр

26 Юрій Леськів

Поява Пластового центру в Бучі — нова сторінка в розвитку організації

ПЛАСТ І СУСПІЛЬСТВО

28 Оксана Винницька-Юсипович

Пластуни з Канади беруть участь у реформах в освіті

БУТИ ВІРНИМ УКРАЇНІ

30 Оксана Заліпська

Вона показала приклад милосердя та служіння своєму народові

НАШІ ІНТЕРВ'Ю

33 Юрій Леськів

Про минуле і сучасне «Золотої Булави» — з Орестом і Танею Джулинськими

ДО ДИСКУСІЇ

37 Юрій Леськів

Чи не час поділитися таборовими програмами?

ПЛАСТОВІ ПОСТАТІ

38 Ольга Свідзинська

Блаженний священномученик Олекса Зарицький

ОГЛЯДИ І ПОГЛЯДИ

40 Роман Пастух «Як створити пластовий курінь»

ПЛАСТОВА ІСТОРІЯ

42 Андрій Сова «Дневник» Івана Боберського

47 Ярослав Рубель Наш Гантер

ЮВІЛЕЇ

51 Олесь Юрченко З Україною в серці

ПЛАСТОВА КОЛЕКЦІЯ

54 В'ячеслав Стебницький

«Пластова пошта» про воєнні події 2014 року

НА ВІЧНУ ВАТРУ

56 Роман Гавриляк — «Сват»

Мирослава Радловська

Роман Левицький — «Муньо»

Ярослава Петронеля Парахоняк Рубель

пл. сен. Юрій Леськів, СМ
ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

БУДЬ ТІЄЮ ЗМІНОЮ...

Ватра пластової діяльності розгоряється з новою силою. На рідних теренах відчиняють двері чудові вишкільні пластові центри, завдяки значній підтримці з державного та бюджетів інших рівнів відбувається щоразу більше цікавих крайових, окружних і станичних акцій, вишколів, таборів. Сьогодні Пласт в Україні на добрій дорозі. Під час зустрічі з делегатами 1-го етапу Крайового пластового з'їзду в м. Буча посилюється відчуття зростання довіри до «Пластового шляху». Бачимо це і з передплатного процесу на 2019 рік, який саме триває. Дякуємо кожному з вас, шановні читачки й читачі, хто був з нами і залишиться у наступному році, а також тим, хто вирішив долучитися до середовища наших прихильників. Ми повні сил та енергії, щоб виправдати ваше довір'я.

В майбутньому маємо намір продовжувати створювати разом з вами кожне число журналу. Щоб підсилити процес, у 2019-му вживатимемо популярне в Пласті в Україні, але трохи перефразоване на редакційний лад гасло «Будь тією зміною, яку хочеш бачити... в журналі!»

Отож, якби ви хотіли розповісти про якусь подію, поділитися думками про пластову чи суспільну діяльність під кутом зору пластуна — саме час братися до праці. Редакція завжди радо прийме актуальні публікації, які зачіпають різні сторони пластової виховної діяльності. У жвавій організації і віддзеркалення нашого життя (того, над чим працюємо, що вирішуємо) має бути таким самим.

Хотілося б наповнити цікавими матеріалами рубрику «До дискусії». Судячи з попереднього числа журналу, це потроху вдається, але ще далеко не так, як хотілося б. Під цією рубрикою власні міркування міг би подавати й редакційний колектив. Але функція цієї рубрики інша — відобразити те, чим зараз живе організація по різних краях, які питання вирішує, які складні чи навіть гострі ситуації розв'язує. Тут не обійтися без обміну думками представників пластових проводів, тих подруг і друзів, які продукують пластову думку.

Це часто бачимо на крайових і міжкрайових пластових форумах. Чому не продовжити дискусії на сторінках ПШ? Отже, запрошуємо.

Зараз, коли у поштові скриньки надійшло це число журналу, минає п'ять років з часу, коли Головна Пластова Булава доручила мені очолити редакційний колектив «Пластового шляху».

Зустрів повідомлення про таке рішення ГПБ 25 січня 2014 року у Києві на Майдані. В той час захоплювався працьовитістю, фаховістю та провідницьким хистом попередника — головного редактора пл. сен. Любомира Онишкевича, СМ, подивляю його роботу й зараз. Адже двадцять років діяльності на редакторській ниві — не абищо. Зі свого ж досвіду скажу, що п'ять років для мене минули як один день.

За цей час, в інтенсивній праці над числами журналу, наш редакційний колектив вивів «Пластовий шлях» з хронічної спізнюваності, з кожним новим числом ми намагалися якнайоперативніше передавати атмосферу в організації, пульс діяльності Пласту у різних краях, вдосконалювали зовнішній вигляд ПШ. Як наслідок, сьогодні ми отримали історію Пласту, відображену в нашому періодичному виданні: із розповідями про Майдан, війну, наших загиблих Побратимів, про допомогу пластунам фронту, наслідки війни, про діяльність нашої організації на теренах, яких в Україні не торкнулася російська агресія, про пластовий рух по краях діаспори. Ця історія пластового життя не вийшла лагідною і безтурботною, але яка вже є...

Протягом п'яти років сформувався сталий і фаховий редакційний колектив. Відчуваємо розуміння і підтримку з боку Головного Проводу. Не перераховуватиму всіх, хто завжди відгукується на наші прохання чи потреби.

Спираємося і на вашу підтримку, довіру, конструктивну критику, шановні читачки й читачі. За це від всього редакційного колективу складаю слова подяки.

ФОТО ВОЛОДИМИРА НЕІЗВЕСТНОГО

ВІДБУЛИСЯ КРАЙОВІ З'ЇЗДИ

XXXIII КРАЙОВИЙ ПЛАСТОВИЙ З'ЇЗД АВСТРАЛІЇ

17 листопада 2018 р. в Мельборні відбувся XXXIII Крайовий Пластовий З'їзд. Обрано новий крайовий провід.

КРАЙОВА ПЛАСТОВА РАДА:

пл. сен. Юрій Федішин, КО — голова;
пл. сен. Давид Гассетт, КО — член;
пл. сен. Галя Майка, ЧМк — член.

КРАЙОВА ПЛАСТОВА СТАРШИНА:

пл. сен. Пилип Ботте, ЛЧ — голова;
пл. сен. Іруся Гаврилук-Дейвіс, ЧМк — керівник виховної діяльності;
пл. сен. Оля Дудинська, ЧМк — писар;
пл. сен. Михайло Квас, КО — скарбник та референт «Пластового шляху»;
пл. сен. Лариса Радіон, ЧХв — референт електронного маркетингу.

Крайовий Референт УПС —
пл. сен. Ярема Полатайко, ЧМ.

Делегати XXXIII Крайового Пластового З'їзду Австралії

XV КРАЙОВИЙ ПЛАСТОВИЙ З'ЇЗД УКРАЇНИ

24—25 листопада 2018 р. у Києві відбувся XV Крайовий Пластовий З'їзд України. Обрано новий крайовий провід каденції 2018 — 2021 рр., обговорено і затверджено Стратегію розвитку Пласту до 2030 року. Обрано новий крайовий провід.

КРАЙОВА ПЛАСТОВА РАДА:

пл. сен. Юрій Юзич, ОЗО — голова;
ст. пл. гетьм. скоб Андрій Лузан, ОЗО — секретар;
пл. сен. Леся Бойко, ПС (обрана на МРОК 27 жовтня) — Предсідниця Орлиного Кругу;
пл. сен. Микола Бігус, ОЗО (обраний на МРСК 27 жовтня) — Предсідник Скобиного Кругу;
ст. пл. скоб Захар Маковський, ДЛ (обраний на КЗ УСП 28 жовтня) — Крайовий Булавний УСП;
пл. сен. праці Наталія Хміль, І (обрана на КЗ УПС 28 жовтня) — Крайова Булавна УПС;
пл. сен. Антоніна Прудко, Rt — вільний член;
пл. сен. Михайло Дворак, ЦМ — вільний член;
ст. пл. Вікторія Петрук, Гр. — вільний член;
ст. пл. Лариса Жигун — вільний член.

КРАЙОВА ПЛАСТОВА СТАРШИНА:

пл. сен. Станіслав Андрійчук, ЦМ — голова.

КРАЙОВА РЕВІЗІЙНА КОМІСІЯ:

ст. пл. гетьм. вірл. Ольга Герус, ЧоК — голова;
ст. пл. скоб Дмитро Колесник, СМ — член;
пл. сен. Роман Орищенко, ОЗО — член.

Учасники XV Крайового Пластового З'їзду України

ВІДБУЛИСЯ КРАЙОВІ З'ЇЗДИ

Учасники
XXX Крайового Пластового З'їзду Німеччини

XXX КРАЙОВИЙ ПЛАСТОВИЙ З'ЇЗД НІМЕЧЧИНИ

XXX Крайовий З'їзд Уладу Українських Пластунів, Мала Рада Скобиного Кругу (МРСК) та З'їзди УСП і УПС відбулися в Мюнхені 17 листопада 2018 року.

Присутніх учасників з'їзду — 32, переданих мандатів 11. Отже, 43 голоси.

Гостем на з'їзді була голова Головної Пластової Булави пл. сен. Марта Кузьмович, Гр. КПС Німеччини відвідувала за 2 роки роботи, друг Борис Франкевич коротко відвідував про проведення ЮМПЗ—2017.

Делегати КПЗ обговорили основні події та питання. В КПС увійшли два нових референти: референт соцмереж та референт інклюзії (пілотний проект). Обрано новий провід.

КРАЙОВА ПЛАСТОВА РАДА:

пл. сен. Орест М'ялковський, V — голова;
пл. сен. Михайло Добрянський, ЛЧ — заступник;
ст. пл. Борис Франкевич, V — член;
пл. сен. Оксана Ельбе — член;
ст. пл. вірл. Марина Крицкалюк — член.

КРАЙОВА ПЛАСТОВА СТАРШИНА:

пл. сен. Степан Дем'янів — голова;
пл. сен. Ліда Головата — заступник;
пл. сен. Богдан Комаринський, V — секретар;
пл. сен. Маруся Салаяк —
референт з гуманітарної допомоги;
ст. пл. Назар Сухорончак, СМ — діловод УПЮ;
ст. пл. Дануся Ковальчук —
заступник діловода УПЮ;
ст. пл. Володимир Колібаба — діловод УПН;
ст. пл. Максим Гела, ЛЧ — діловод УСП;
пл. сен. Ірця Добрянська-Райндль — діловод УПС;
пл. сен. Юрій Дубицький — діловод фінансів;
ст. пл. Катруся ден Томм — референт соцмереж;
ст. пл. Тома Гела, ЛЧ — референт інклюзії;
пл. сен. Роман Мороз — діловод господарства.

15 листопада 2018 року редакція отримали повідомлення від Виборчої комісії Начального Пластуна, в якому йшлося про те, що номінаційний процес у виборах Начального Пластуна завершився, отож від 1 до 20 грудня мало би тривати голосування. ВКНП також повідомила, що отримала подання на одного кандидата, яке було затверджене на сходинах 3 листопада 2018 року. Кандидат на пост Начального Пластуна — пл. сен. Юрко Мончак, V.

В процесі підготовки журналу до друку ми отримали ще один лист від ВКНП. Друкуємо його нижче.

Редакція

1 грудня 2018 року

Дорогі подруги і друзі!

Виборча комісія Начального Пластуна дає до відома, що 30 листопада 2018 року отримала листа кандидата на пост Начального Пластуна пл. сен. Юрія Мончака, V, з проханням відкликати його кандидатуру.

З цієї причини голосування, яке мало розпочатися сьогодні, 1 грудня, не відбудеться. Комісія провітує ГПРаді про відбуту працю.

Виборча комісія складає щиру подяку всім пластунам, що допомагали в процесі, особливо проводам країв, що опрацювали та подали листи дійсних членів, ГПБ та ГПР за співпрацю та підтримку.

СКОБ!

пл. сен. Степан Липинський, голова ВКНП
пл. сен. Олена Цоба, секретар ВКНП

ДО ДИСКУСІЇ ПРО ПОТРЕБУ ВИБОРУ НАЧАЛЬНОГО ПЛАСТУНА

ФОТО АНДРІЯ СКРОБАЧА

У числі 3 / 2018 «Пластового шляху» з'явилася стаття-звіт із нарад старшого пластуна по різних краях про потребу вибору нового Начального Пластуна. З цієї дискусії видно, що не всі старші пластуни і пластунки є поінформовані, ким має бути Начальний Пластун, яке є його призначення і функція в нашій організації. Хочу подати свої думки в цій справі і вяснити, чому я вважаю, що існує велика потреба продовжувати цю традицію. Я є свідомий, що процес вибору нового Начального Пластуна вже йде повною ходюю і що наші члени, які цим займаються, мають різні думки. Але я б хотів докинути і свої пропозиції та завваги на цю тему, які можуть бути корисними — чи то тепер, чи в майбутньому, коли будуть вибирати Начального Пластуна наступного разу.

По-перше, треба відразу з'ясувати, що Начальний Пластун чи Пластунка не є частиною пластового проводу. Він не є якимось «головним командантом» Пласту, не видає нікому ніяких «наказів», не має окремих організаційних функцій. Функція Начального Пластуна є в першу чергу символічна. Як пластовий клич «СКОБ!», як наша пластова лілейка, так і Начальний Пластун не має якихось «практичних» функцій. Він, як і інші символи, має бути ідеологічним світочем нашої організації. Начальний Пластун — це «серце» нашої організації, яке ми шануємо і любимо і яке дає нам натхнення і силу.

Таких символів організації дуже потрібно, особливо в теперішній час, коли її члени розкинені по цілому світі. У нас немає якоїсь сильної «наказної команди», яка б могла видавати накази і вимагати послуху. Є лиш ідея, любов, бажання жити згідно з Пластовими Законами, які ми добровільно взяли на себе, присягаючи на вірність Трьом Головним Обов'язкам. І спільна мета — служба нашому народові шляхом виховання доброї, дисциплінованої української молоді.

І тому Начальний Пластун (чи Пластунка) мусить бути один, на цілий Пласт, а не окремих «начальних пластунів», то дуже скоро ми б мали не один Пласт, а багато маленьких «пластів» по цілому світі. Начальний Пластун, в першу чергу, об'єднує цілу організацію, а це дає Пластові його силу і життєздатність.

Найбільший вплив і найсильніший ефект Начальний Пластун має на нашу молодь — на юнаків і, найважливіше, на новачків. Я досі пригадую, яке величезне враження на мене мав Сирій Лев, тодішній Начальний Пластун. Він був у моїй уяві уособленням ідеї Пласту, його цілей і його щоденної діяльності. Це враження залишилось зі мною аж по сьогодні. А сьогоднішні новачата і юнацтво також потребують такого сильного символу, який би лишився з ними на все пластове життя. Саме тому Пластові конечно треба вибирати Начальних Пластунів.

Застановімося тепер, які риси повинен мати кандидат на Начального Пластуна. Як символ цілої

ідеї Пласту, має бути імпозантною постаттю, яка б справляла сильне позитивне враження на кожного — на пластунів, молодих і старших, на осіб з-за організації. Бо Начальний Пластун буде образом цілої пластової організації. Таких осіб, які б являли собою сильний образ, нема так багато на світі.

Вважаю, що в сьогоднішній перед кандидатом мають стояти ще дві вимоги. По-перше, з практичних міркувань Начальний Пластун повинен мати осідок на Рідних Землях, в Україні. Пласт в Україні прекрасно прийнявся й утвердився на поважному місці. Число пластунів в Україні фантастично зростає з дня на день. Україна стала безперечним центром українського народу і скорим темпом робиться центральним осідком Пласту. Тож немає сумніву, що «серце Пласту» має жити не десь в країні українського поселення (яка б велика ця країна не була), а саме в рідній Україні...

По-друге, було б дуже добре, майже конечно, щоб Начальний Пластун мав своє «пластове минуле». Тут йдеться не так про його заслуги і досягнення на різних пластових позиціях та діловодствах. Йдеться про те, щоб кандидат мав широкий пластовий досвід, виростав як член організації, відбув пластовий вишкіл, заняття, табори, мандрівки, вагри, що залишили сильні пластові спомини, з власного досвіду знав, що таке стояти на стійці вночі, випробовувати себе на пластових змагах, почуватися одним з членів пластового рою чи гуртка, щоб розумів і відчував душевну радість буття в гурті. Бо ж як можна бути «душею» чи «серцем» чогось, що ти сам не відчув у своєму житті?

І тут маємо дилему: в Україні Пласт відновився менше ніж 30 років тому. Більшість теперішніх пластунів і пластунок, які живуть сьогодні в Україні, пластували не більше як яких 20-25 років (або й менше). Отже, пластуни України — це переважно особи, які в Пласті були відносно коротко, а також є відносно молоді і не набули ще досить пластового і життєвого досвіду, щоб бути кандидатами на цю позицію.

Можливо, цим разом треба вибрати на Начального Пластуна особу, яка є відносно молода віком — скажімо, у віці 35-45 років? Над цим треба б серйозно застановитись. Інша можливість — вибрати когось, хто пластував довший час в діяспорі, але тепер переселився і буде жити чи вже живе в Україні.

Як я зазначив був раніше, можливо, справа на цей раз буде вирішена, ще поки появиться ця стаття. Але маю надію, що мої думки будуть корисними і в майбутніх виборах.

— ” —

**ПОТРЕБА ДІЮЧОГО НАЧАЛЬНОГО
ПЛАСТУНА СЬОГОДНІ ІСНУЄ І ЗРОСТАЄ.
БЕЗ НЬОГО ПЛАСТ
НЕ МАЄ СВОГО «СЕРЦЯ».
А БЕЗ СЕРЦЯ ТАК ВАЖКО ЖИТИ...**

/ Старий Вовк

ПОЧЕСНИЙ ДОКТОРАТ – ДЛЯ ВИЗНАЧНОГО ПЛАСТУНА

Христина Борсук, Олесь Юрченко

По-особливому урочиста подія відбулася 18 жовтня 2018 року в приміщенні Музею історії Львівського національного університету ім. І. Франка. Під час відеозустрічі з третім Начальним Пластуном-емеритом д-ром Любомиром Романковим його іменовано почесним доктором ЛНУ ім. І. Франка.

Під час сеансу відеозв'язку всесвітньовідомому винахіднику і провідному науковцю корпорації IBM, чиє ім'я внесено до Національної Зали Слави у США, д-ру Любомирові Романкову оголосили про присвоєння звання Почесного доктора (Doctor Honoris Causa) Львівського університету за самовіддану творчу наукову працю, утвердження позитивного міжнародного іміджу України та активну наукову й освітню співпрацю з ЛНУ ім. Івана Франка.

З вітальним словом виступив ректор університету, член-кореспондент НАН України, проф. Володимир Мельник. Він зазначив, що Любомир Романків є видатним науковцем, фундаментальні відкриття якого вплинули на розуміння сучасним суспільством принципів світобудови. «Масштаби його досліджень виходять далеко за рамки прикладної науки. Це людина світу, яка прагне досягнути наукової досконалості, особистість, яка не просто трансформувала уявлення про можливості запису інформації, а докорінно змінила життя кожного з нас», — зазначив Володимир Мельник.

До вітань доєднався проректор з наукової роботи, член-кореспондент НАН України, проф. Роман Гладишевський, зазначивши, що упродовж останніх десятиліть суспільство стало надзвичайно інформатизованим: розвиваються комп'ютерні технології, нагромаджується велика кількість даних, тому з'являється потреба все це систематизувати і зберігати.

«Ми повинні обмінюватися накопиченими знаннями. Все це виглядає абстрактним, але за цим стоять реальні матеріали, дослідженням яких займається д-р Романків», — наголосив він.

Любомир Романків розпочав розмову з теплих слів про Україну, наголосивши, що вона завжди була і залишається для нього найдорожчою країною в світі:

— ” —

**УКРАЇНЦІ ДУЖЕ ЗДІВНІ, ЗАРАДНІ,
НАПОДЕГЛІВІ. НЕ КОЖЕН НАРОД
МАЄ ТАКІ ЗДІВНОСТІ. ВОНИ
ЗМОЖУТЬ ЗНАЙТИ ВИХІД З
НАЙБІЛЬШОЇ СКРУТИ І ВИРІШИТИ
БУДЬ-ЯКУ ПРОБЛЕМУ. НАПЕВНЕ,
ЦЕ СПОСІБ МИСЛЕННЯ, ЯКИЙ ЧЕРЕЗ
ЧИСЛЕННІ ВИПРОБУВАННЯ
ДОВЕЛОСЯ ВИРОБЛЯТИ ВІКАМИ.**

Під час скайп-зв'язку д-р Любомир Романків намагався докладно розповісти про те, що найбільше цікавило учасників зустрічі, значну увагу присвятивши питанням патентування і захисту результатів наукових досліджень. Він дав поради молодим науковцям, які хочуть запатентувати і популяризувати свої дослідження, а також пояснив принцип управління процесом дослідження. Окрім того, Любомир Романків поділився думками про перспективи хемії як науки.

Він розповів також про головні напрями, над якими працює корпорація IBM: «Найперше — це пришвидшення роботи обчислювальних машин. Це одна із найважливіших ділянок науки. Далі — дослідження інтелектуальної чи штучної пам'яті, тобто пам'яті, яка може сама себе розпрацьовувати і зберігати великий обсяг інформації. І ще одним великим дослідженням IBM є збереження інформації у великій кількості».

Згадував про свою еміграцію до Канади, розставання з родиною, навчання та побут за кордоном. Такі моменти назавжди залишаються в пам'яті. Також науковець розповів про наміри написати книгу про власні дослідження. Адже під час роботи в IBM винахідник не міг публікувати свої праці, щоб інші корпорації не перехопили його відкриття. На завершення д-р Любомир Романків висловив щире вдячність за рішення Вченої ради університету про присвоєння йому звання Почесного доктора, зазначивши, що Львів завжди буде для нього особливим містом.

Мали нагоду побачити та коротко привітати родича з-за океану Іван Гайошко та Надія Жарська (Лісецька), яка по завершенні зустрічі демонструвала усім зацікавленим родинний фотоальбом з унікальними світлинами. А доктор економічних наук, професор кафедри економіки України ЛНУ ім. І. Франка Ольга Стефанишин (Лісецька), яка є сестрою друга Любомира по маминій лінії, на завершенні зустрічі попросила його побратима по куреню «Сіроманці» пл. сен. Юрія Леськова подбати про те, щоби диплом почесного доктора надійшов до нього якнайшвидше.

Для участі в урочистості були запрошені пластунки зі США пл. сен. Дарія Якубович, Бурх., та Марта Якубович, Бурх., які саме гостювали у Львові. Подруга Дарія погодилася взяти з собою диплом до Клівленда, а відтак передати його через Племінного «Сіроманців» пл. сен. Юрія Годованця особисто другові Любомиру. Вона, як і друг Любомир, довгими десятиліттями і активною працею прилучилася до розвитку пластової організації у США. Таким чином, чергову високу відзнаку пл. сен. Любомир Романків здобув як науковець, а отримає — як пластун: у мандрівний спосіб та з рук пластунів.

Щиро вітаємо його з цим визнанням. Бажаємо нових звершень і здобутків, міцного здоров'я та довгих років в активній науковій, а також громадській діяльності, зокрема у Пласті.

1. Диплом Почесного доктора ЛНУ ім. І. Франка демонструє ректор проф. Володимир Мельник. Фото Олега Вітчарика

2. Момент спілкування з д-ром Любомиром Романковим. Праворуч — проректор проф. Роман Гладишевський та ректор проф. Володимир Мельник. Фото Олега Вітчарика

3. До участі в події запрошено й пластунів. У першому ряду пл. сен. Марта Якубович, Бурх. (сидить ліворуч) та пл. сен. Дарія Якубович, Бурх. Фото Юрія Леськова

РЕЙД-ПАЛОМНИЦТВО «ОРДЕНУ ХРЕСТОНОСЦІВ» ПАМ'ЯТНИМИ ДЛЯ КУРЕНЯ МІСЦЯМИ

ст. пл. ВОЛОДИМИР СОКИРКО, ОХ

Українська стежа пластових куренів УСП і УПС «Орден Хрестоносців» провела рейд до місця свого заснування 1946 р. в м. Травнштайн (Баварія), а також місцями, пов'язаними з історією куреня. Маршрут був таким: Вроцлав (Францисканський монастир св. Антонія Падевського); Маквілер («Мала Україна у Західній Європі», місце, де активно працював о. Павло Когут); Люрд (світовий Марійський центр у Франції); Париж (Єпархія святого Володимира Великого); Санліс (Український культурний центр Анни Ярославни — королеви Франції); Шарлеруа (містечко в Бельгії, в якому народився лицар Рюрик); Катовіце (Францисканський монастир в Паневніках); Львів (Крипта собору св. Юра).

6230 км за 8 днів, 4 країни (Польща, Німеччина, Франція, Бельгія), несподівані зустрічі і нові відкриття — все це про Рейд членів куреня «Орден Хрестоносців» до Люрду, який тривав від 24 жовтня до 1 листопада 2018 року.

Головна мета поїздки — участь у Національній прощі українців Західної та Центральної Європи до Санктуарію Матері Божої у Люрді та зустріч із активним пластуном, членом Ордену владикою Борисом Гудзяком.

Спільно з паломниками із Західної і Центральної Європи ми брали участь в Архиєрейській Божественній Літургії, молебні, нічних чуваннях, хресній дорозі. А також мали можливість відвідати грот чудес і напитися цілющої води з чудодійного джерела. Особливі емоції переполювали всіх під час багатолюдної ходи зі свічками. І здається, що то не свічки, а серця, сповнені віри і любови, линули в небо до Богородиці.

Люрд — місце, де 1858-го року Пречиста Діва Марія з'явилася 14-річній селянській дівчині Бернадетті Субіру. Воно є центром паломництва християн зі всієї Європи. Кожен відчуває тут особливу опіку Богородиці і має можливість висловити найпотаємніші прохання.

Учась у прощі стала особливою духовною подією для кожного члена куреня. А благодатний час паломництва — часом молитви, роздумів і застанови над своїм життям. А ще «хрестоносці» мали нагоду

користати з реколекційних наук, які провадили отці-«хрестоносці» під час мандрівки, кожного дня брати участь у Святій Літургії і таїнстві Пресвятої Євхаристії.

Ключовою подією паломництва була зустріч з членом куреня, єпископом УГКЦ, головою єпархії святого Володимира Великого в Парижі, головою Опікунської ради Пласту, Президентом УКУ владикою Борисом Гудзяком. Атмосфера під час зустрічі була невимушена. Владика висловив своє бачення ролі українців в Європі, зокрема у Франції, розповів про роль Пласту за кордоном. Також учасники зустрічі обмінялися ідеями, як можна розвивати «Українську оселю» в Маквіллері. Говорили і про проблеми сучасності — владика дав багато корисних порад, як сьогодні бути не тільки споживачем, а й донором і генерувати нові ідеї.

Член «Ордену Хрестоносців» Іван Лемчук, який також є студентом Тернопільської вищої духовної семінарії імені Патріярха Йосипа Сліпого, зізнається: рейд просто перевершив його очікування. Завдяки поїздки він мав можливість не тільки побачити частинку Західної Європи, відчути дух життя Франції, а й стан української греко-католицької єпархії св. Володимира (вона охоплює територію Франції, Бельгії, Нідерландів, Люксембургу та Швейцарії). А ще він дуже часто буває на прощах у Марійському духовному центрі в с. Зарваниця, яку називають українським Люрдом, тому дуже хотів порівняти ці два чудотворні місця.

— ” —

«Мені запам'яталася мальовничість цього містечка на південному заході Франції, а Санктуарій вразив своєю величною простотою й атмосферою молитви. Відчувалося, що тут моляться люди з цілого світу. Споглядаючи Санктуарій, я зрозумів, що важко порівнювати Зарваницю і Люрд, тому що фундаментом цих паломницьких святинь є різні літургійні традиції. У західній традиції, яка присутня в Люрді, мене вразила величність, просторість та розміри храмів, що передають всемогутність та велич Бога. У східній традиції, яка присутня в Зарваниці, мені подобається інтер'єр храмів (мозаїки, розписи), мелодійний спів. Перебуваючи в такій атмосфері, відчуваючи любов, людина заглиблюється у живі та містичні відносини з Богом. Проте децю є спільним: похід зі свічками, багато храмів, наявність Хресної Дороги, купелі. Відмінною є історія Об'явлень Богородиці. У Зарваниці Богородиця об'явилася монахові, що тікав від монгольської навали 1240 року, а в Люрді — дівчині Бернадетті. Запам'ятався наш храм Успіння Пресвятої Богородиці у Люрді та його надзвичайний розпис, який виконав іконописець Єжи Новосельський. Недалеко є готель, що потребує відновлення. Нещодавно він ще діяв і приймав українських паломників. Цікавим є той факт, що в Люрді зосереджено найбільше готелів Франції. На все життя запам'ятав краєвид з однієї вершини біля містечка: з одного боку — Люрд ніби на долоні, а з іншого — засніжені вершини Піренейських гір», — розповів друг Іван. Він зазначив, що Франція сподобалася неширокими затишними вулицями та віконницями, які передають дух Середньовіччя. Але найбільше дух цієї доби відчув у Санлісі — містечку 40 км на північ від Парижа.

«Хрестоносці» у Люрді

Люрд

«Тішить, що наша Церква у Франції продовжує розвиватися. Рейд надихнув мене на самовдосконалення, мотивував вчити нові мови та дав зрозуміти, що світ тісний і українці — повсюдно», — поділився враженнями Іван Лемчук.

Загалом маршрут подорожі був цікавим і дуже насиченим.

Ми їхали через різні міста, і кожне відкривалося по-своєму. Можна розповідати багато цікавих речей про кожне місто, однак хочу звернути увагу на кілька з них. Дуже символічно, що ми відвідали німецьке містечко серед гір Травнштайн — місце, де заснувався Орден Хрестоносців. Мандрівка Францією почалася із Маквіллера — села на сході Франції, де діє «Українська оселя», творіння о. Павла Когута (лицаря Ключки — засновника «Ордену Хрестоносців»), і каплиця, де бували і кардинал Йосип Сліпий, і Блаженніший Любомир Гузар. Це місце зустрічей, відпочинку та таборування українців із Франції, Бельгії, Іспанії, Німеччини, Голландії у другій пол. ХХ ст. Зараз це місце відроджується стараннями о. Святослава Горецького та нашого владика-пластуна Бориса Гудзяка. Також тут ми відвідали могилу отця Павла Когута. Люрд запам'ятався красою і величчю місця, горами, замком. А ще вразила повага до українців — на центральній вулиці Люрду є наша церква із золотими куполами, а молитва на вервиці відбувається не лише французькою, а й українською та англійською мовами.

Такі духовні події дуже потрібні членам Пласту. «Завжди запитую себе, як реально реалізувати ідеал Пласту “Бог і Україна”? І відповідаю: Бог є Ісус Христос. Це не тільки моя приватна думка, а також засновників скавтіну і Пласту. Як ми конкретно торкаємося України через землю, воду, людей, спів і повітря, так само кожному з нас потрібний досвід реального особистого спілкування з Ісусом Христом. Це якраз той досвід, який отримав наш курінь під час рейду 2018 до Люрду. Це стало можливим завдяки життєвому свідченню людей, живих і вже померлих, яких ми зустрічали в часі нашої мандрівки: гостинність монахів у Вроцлаві, ідеалізм отця в Маквіллері, пам'ять минулого, яке будує майбутнє у Травнштайні, віра паломників, напрямні владика, чуйність обслуги в Люрді, багатостолітня стійкість Церкви в Санлісі, яка породжує нинішню її динамічність в Парижі, старенька берегиня рідного українського в Шарлеруа. Дякую за це все Богові, а зокрема кожному, хто взяв участь у нашому рейді-паломництві», — розповів «хрестоносець» о. Михайло Димид.

Світлина на згадку після зустрічі з Владикою Борисом Гудзяком у церкві Успіння Пресвятої Богородиці в Люрді

Завершився рейд 1 листопада — в день пам'яті патрона нашого куреня Митрополита Андрея Шептицького — спільною молитвою у соборі св. Юра.

ДЯКУЄМО ВСІМ, ХТО ДОЛУЧИВСЯ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЇЗДКИ, ЗОКРЕМА ВЛАДИЦІ БОРИСОВІ ГУДЗЯКУ – ЗА ЗАПРОШЕННЯ ТА СПРИЯННЯ, ВАСИЛЮ КУЗИКУ – ЗА РЕАЛІЗАЦІЮ ІДЕЇ, ОТЦЯМ – ЗА ЩОДЕННУ ДУШПАСТИРСЬКУ ПРАЦЮ, УСІМ, ХТО ДОПОМАГАВ У ЦЬОМУ ПАЛОМНИЦТВІ.

*Вгорі:
Головні організатори поїздки Владика Борис Гудзяк та пл. сен. Василь Кузик, ОХ*

*Внизу:
Службу Божу правлять владика Гліб Лончина, ЛЧ, та Борис Гудзяк, ОХ, біля гроту об'явлення Матері Божої*

Світлини з фотоархіву автора

«ШАНХАЙСЬКІ ДРАКОНИ» ЛІТАЮТЬ ПО СВІТУ

пл. сен. пр. ЮЛЯ КУМАНСЬКА / фото авторки

Якось, з одного боку, стрімко, а з іншого — поволеньки минуло уже півтора роки нашого китайського пластування, «драконування». Я не впевнена, що пластовий осередок в Шанхаї протримається довше, ніж останній юнак вчитиметься в школі, бо мало хто пов'язує своє подальше життя з Китаєм, але те, що осередки в Лондоні, Парижі чи й десь у Сполучених Штатах отримають активних, загартованих пластуників і пластунок — це сто відсотків. Вони займаються спортом, громадською діяльністю, рятують тварин, складають міжнародні іспити з математики, цікавляться музикою, танцем, мистецтвом у найширшому його прояві, поряд із вільним володінням китайською, англійською вчать і вдосконалюють рідну українську, — вони творять світ, вони називають себе українками та українцями... Хтось із них колись повернеться додому — допомагати своїй країні ставати кращою.

Минулого року я вже писала про «Шанхайських Драконів», про те, як ми починали пластувати. Зараз у нас є дві запряжені пластунки, які відбули свій перший табір в якості інструкторок.

Вперше на китайській землі звучали слова Пластової Присяги, коли ми великим дружним гуртом зібралися неподалік Шанхая у невеликому затишному дачному масиві. Співали своїх китайських пісень цикади, плели сіті величезні павуки, напружено тріщав трансформатор, високе зоряне небо усміхалося нам, а ми в одностроях співали перед українським прапором Пластовий обіт — дівчата виконали усі передумови і склали першу пробу. Дара Лесняк і Софія

Тризуб-Кук обіцяли бути вірними Богові й Україні, допомагати іншим і жити за Пластовим Законом.

Коли старші «Драконіці» здавали першу пробу, а молодші лише пробували себе в Пласті, вони встигли побувати на таборах у 2017 році, поїздити в мандрівки по Китаю, збиратися на сходи, разом відвідувати консульські українсько-китайські акції і запрошувати до себе українських та й китайських друзів. Ми бували у горах і в містах, святкували разом Великдень, а перед тим розписували писанки, раділи гуртом і сумували вкупі.

Власне, показати всі наші фото та розповісти пригоди нереально, але, повірте, усі вони були в надзвичайних, прекрасних місцях, у теплій компанії друзів і в нашому маленькому українському світі.

Так потрошки, крок за кроком, місяць за місяцем, дісталися ми цього року до табору в Україні, в мальовничій Бистриці, серед гір і потічків. Катруся, Оленка, Марко і Ярик стали учасниками табору «Терен Х» (комендантка — пл. сен. Олена Пиндзин), а Дара та Софія зголосилися допомагати ланці інструкторів, підготувавши гутірки про історію та структуру Пласту, а ще запасши веселі теренові ігри. До речі, за цю роботу вони отримали четверті пластові відзначення «Сильно», є привід пишатися своїми юначками. Усі здали по кілька вмiлостей, подружжися з величезною кількістю друзів і намісили таку кількість болота, що, думаю, ніхто цього не забуде. Погода на таборі нам не надто сприяла. Кожен, хто хотів, навчився розрізняти карпатські трави, запарювати трав'яні чаї, шукати їстівності і корисності

серед гірського різнотрав'я. А ледь чи не єдиної погожої ночі ми бачили «кривавий місяць» в горах. І спогади були б неповними без мандрівок на полонини чи до водоспадів, без таборових забав і «весілля», без нічного альярму, без ранніх прощань і обмінювання своїми інстаграм-профілями. На таборовій історії 2018 року варто зупинитися докладніше.

Дорога від Надвірної до Бистриці — як з найкращих фільмів про високогірні небезпечні траси десь у Перу чи Колумбії, тому 25 кілометрів їхали десь зо дві години, зате весело перезнайомилися. Дощ підняв рівень гірських річок і порозмивав навіть залишки асфальту.

Гутірки зазвичай проводили швидко, щоб встигнути між дощами, і, звісно, намагаючись швидше зайняти «найсухіше місце», бо в наймокрішому можна хіба стояти.

Інколи по терену інакше, ніж у високих гумаках, було не пробратися. А інколи навіть стояти в іншому взутті було небезпечно. Це не зупиняло нас, не зупиняло таборового життя: коли заливало сильніше, ніж зазвичай, ми просто перебиралися в котрийсь з будиночків старого закинутого бистрицького лісництва, попередньо ретельно прибравши територію.

Між дощами нам пощастило побувати на полонині Явірничковій, але саме в дощ втрапили до водоспаду. За шість годин мандрівки ми з десять разів надягнули і зняли дощовики. На одній з фотографій Дара показує, якою небезпечною є теренова гра в таку погоду. Але хіба пластуни бояться якогось там болота?

«Таборове весілля» було гарною табовою забавою. Жеребкуванням обрали «наречену» і директивно призначили «нареченого» (бо той, кого обрали «доля»-жеребкування, раптом трошки «збожеволів» і категорично відмовився одружуватися). Юнаки з юначками зробили справжню весільну каблучку, прикрасили терен, плели вінки до дівчачого вечора, співали пісень, а провід зробив навіть справжній весільний торт. А потім були забави, викуп, торгівля, ну, все, як має бути по-справжньому, тільки не по-справжньому.

Табір залишив по собі кілька сотень фотографій, тисячі спогадів та мільйони найтепліших вражень і думок. Тому ми вирішили наступного року організувати ще один — таким самим складом. Дуже вже «Шанхайським Драконам» припала до душі карпатська гостинність.

На цьому і завершу свою оповідь про пригоди одного пластового гуртка. Нехай добре йому ведеться і легко здаються проби його учасникам та учасникам!

НА «ВЕРХОВИНІ» У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

пл. уч. СОЛОМІЯ ПЕТРИНА,
писар табору

Від 28 липня до 11 серпня 2018 року відбувся 69-й пластовий табір на Пластовій оселі «Верховина» (Північна Валія), присвячений 100-літтю піднесення Українського прапора на Чорному морі та 70-літтю Пласту у Британії.

Це був один з найбільших таборів у Великій Британії. Адже протягом чотирнадцяти днів працювали і жили пліч-о-пліч та збагачували табір душею понад 80 учасників. Спершу на терен табору прибула українська делегація, а вже потім почали прибувати пластуни з усіх куточків Великої Британії.

Ніхто не дармував... Шатра розставляли, браму будували (прикрасивши десятками зроблених власноруч паперових корабликів). Так учасники табору запізнавались один з одним. Всіх відразу розділили на гуртки, і розпочалися гутірки. У перший день роздали завдання. Учасники мали змогу обідати за Морським столом, з усіма морськими традиціями. Був виділений час для покращення навичок гри у волейбол. Учасники починали дні з руханок під жваву музику, а закінчували неймовірно веселими дискотеками та теплими ватрами. Танцювали, співали, розважались... Не було жодної вільної хвилини, тому ніхто не сумував.

Одного разу юнацтво провело половину ночі у теренівці, борючись за право спати у своїх шатрах, а не під відкритим небом. В той час, коли новацтво шукало скарби та щодня брало участь у теренових іграх з призами, юнацтво займалось різними видами водоспорту та ходило у мандрівки.

Серед найкращих моментів було святкування дня народження трьох учасників. Адже це не тільки побажання, а й ціла купа смачних солодощів і тортів.

Їжа на таборі — це окрема тема, про яку можна написати цілу статтю. Кухня була просто неймовірна, учасники ніколи не були голодними. Адже протягом дня було чотири прийоми їжі. Бургери, піца, пас-

та і борщ; морозиво, какао і яблучні пироги... А одного незабутнього дня учасники зібрались на кухні та зліпили понад 2 тис. вареників, яких вистачило не тільки на обід, а й на вечерю!

Табір був дуже пізнавальним. Проводились цікаві гутірки з піонірки, морського пластування тощо. Були піша мандрівка у місто Лландидно і мандрівка на найвищу гору Англії та Валії Сноудон.

У неділю на табір прибуло багато гостей, відбулося Богослужіння з о. Богданом, а опісля — великий пікнік. Також у програмі табору була зустріч з Владикою Глібом Лончиною, який колись пластував на «Верховині», а також з о. Миколою і о. Марком. Ми дискутували про важливі релігійні та соціальні проблеми.

Окрім перебування на терені табору учасники мандрували до моря. Проводили там різноманітні змагання, плавали. Юнацтво, вирушивши у мандрівку морським узбережжям, мало нагоду заночувати поза

оселею та насолодитись спочатку заходом сонця, а потім і яскравими зорями, які освітлювали шлях.

Останньої ночі, після великої ватри, в учасників була не нічна тиша, а тиха ніч, яку провели у розмовах та співах: чи то у шатрах, чи біля ватри.

Потім було закриття табору. Цей табір був настільки захоплюючим, що аж не вірилось, що все завершується. Усі роз'їжджались неохоче.

У проводі табору були:

комендант — пл. сен. Ганя Ткачук,
заступник коменданта — пл. сен. Ярема Кучинський,
бунчужний — пл. сен. Анатолій Тарковський,
заступник бунчужного — пл. сен. Валерія Панчук,
інтендант — ст. пл. Александра Полужин,
господар — ст. пл. Зенко Мартинюк,
медичний радник — пл. сен. Ельвіра Панків.

Літній табір на «Верховині» — це окремий етап у житті. Учасники ще довго будуть згадувати ці миті. Адже табір творять не тільки кухня чи веселі заняття, а й провід, булава та учасники; кожна людина. Табір творять усі!

4.

5.

3.

Фото з соціальних мереж

1. Спільне фото після недільного Богослужіння
2. Перепочинок, світлина на згадку і продовження мандрівки
3. Було кому подбати про проведення морської ділянки на високому рівні
4. Приємні емоції переповнювали і дорослих...
5. ...і дітей

СНІГ В АВСТРАЛІЇ?

пл. сен. ПИЛИП БОТТЕ, ЛЧ,
інтендант табору

Так! Сніг в Австралії! Ми справді щасливі, бо цього року Пласт мав можливість організувати 7-й Крайовий пластовий лещетарський табір «Лештаб» у Вікторії. Відбувався він 6—9 вересня на альпійській курортній базі «Маунт Готам».

Учасники вчилися кататись на лещетах та завалялися цікавою зимовою таборовою програмою, а ночували в українській гірськолижній оселі «Калина».

Цього року табір був найчисельнішим. У ньому взяло участь 66 осіб: від наймолодшого пташенятка до найповажнішого сеньйора.

Перший день був туманним, все довкола замерзало, але наступного дня ми прокинулися прекрасного сонячного ранку. Відбулися навчання, після яких діти каталися на лещетах з інструкторами Пласту та батьками. Ця прекрасна погода тривала аж до кінця табору — весняне катання в Австралії буває цілком фантастичне!

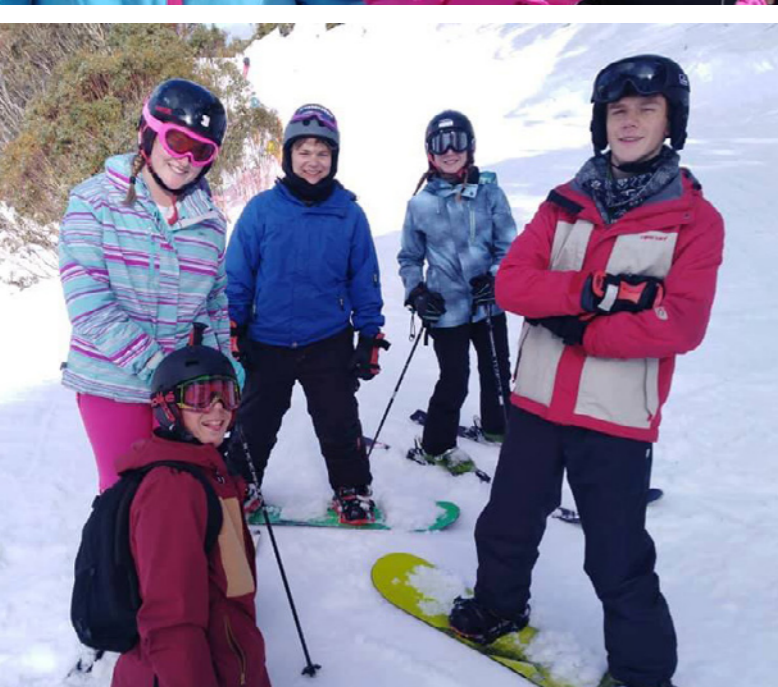
Вечорами таборовики збиралися навколо вогню, щоб розповідати про пригоди, які трапилися вдень. Ми провели також нічний конкурс «тривія найт», а останнього вечора насолоджувалися смачними українськими стравами під час таборового бенкету. Подруга Люда зварила смачний борщ, а тоді всі з'їли стільки вареників, що хіба би трісли!

Неймовірно, як наше новацтво та юнацтво покращило навикі їзди на лещетах після чотирьох таборових днів. Вітаємо всіх учасників з цими осягами!

Велика подяка всім батькам за їхню допомогу та чудове товариство під час табору. Дякуємо також нашій Булаві: комендантові пл. сен. Тересі Лавович, ЧХ; бунчужному пл. сен. Яремі Семківу, ЛЧ; писарю пл. сен. Соні Радивил, СВ; шеф-інструкторці пл. сен. Раї Молоні, СВ.

До зустрічі на «Лештаб-2019»!

*Незабутні таборові миті.
Світлинки з фотоархіву автора*

НА КИЇВЩИНІ ВІДКРИЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТОВИЙ ВИШКІЛЬНИЙ ЦЕНТР

НАДІЯ БІЛЕЦЬКА
комунікаційна команда Центрального офісу Пласту в Україні

14 жовтня 2018 року в містечку Буча відбулося офіційне відкриття Пластового вишкільного центру за участі Президента України. На урочисту подію приїхали пластуни з усієї держави.

«Це перший проект, де пластуни та учнівська молодь міста зможуть проводити різні тренувальні збори, змагання, підготовку до мандрівок і таборового літа, що значно підвищить залучення молоді до національно-патріотичного руху», — розповідає директор Центру Ярослав Храпський.

Ще навесні 2016 року виникла ідея побудови пластового центру, який стане важливим місцем для Пласту, новим поштовхом у розвитку нашої організації й об'єднання молоді. Минуло два роки, і в результаті сприяння всіх рівнів влади пластуни мають приміщення, облаштоване для проведення вишкільних, семінарів і заходів. Будівництво тривало впродовж року. На стадії проектування було обрано архітектурну форму у вигляді шатра, що змогло надати унікальності цій будівлі.

Зведення будівлі відбувалось за кошти трьох бюджетів різного рівня: через державний бю-

джет — з коштів Державного фонду регіонального розвитку, за кошти обласного бюджету Київщини та місцевого бюджету Бучанської громади. Загальний кошторис будівництва склав 52 млн грн. Наразі центр має утримуватись за кошти бюджету Київської області.

Звісно, шлях до відкриття Центру був нелегкий. Найскладнішим викликом, за словами Олександра Горгана — голови державної адміністрації Київської області й ініціатора спорудження Вишкільного центру, було відстояти важливість цієї будівлі. «Щоб наша нація була справді сильною і могла гідно приймати виклики планетарного масштабу, ми повинні дбати про виховання молодого покоління. Думаю, що саме цей центр сприятиме розвитку здорової молоді, патріотів нашої країни», — ділиться думками пан Олександр.

Також виникали побоювання щодо якості будівельних робіт, вчасності їх виконання, дотримання усіх технологічних стандартів. Проте всі труднощі вже позаду. На свято Покрови Пресвятої Богородиці, що, власне, є дуже символічно, відбулося відкриття.

На урочисту подію завітало 1015 пластунів з 27 українських міст та гості, серед яких були представники обласної та центральної влади. Церемонія розпочався зі Служби Божої й освячення приміщення. На офіційне відкриття приїхав Президент України, щоб привітати пластунів з новим кроком в історії нашої організації. Петро Порошенко відзначив важливість діяльності пластунів, подякував виховникам, які працюють на волонтерських засадах, і вшанував хвилиною мовчання пластунів, що загинули, захищаючи нашу країну на Сході. Відбулися пластові церемоніали, іменування. Одне слово, все, як і годиться під час урочистих пластових збірок. Завершилася ця подія при ватрі. Символічно, що Президенту України одягла хустку приятеля Пласту пластунок-новачка. Адже цей центр, як і інші, що відкриють двері в майбутньому, має стати місцем з найкращими умовами для відпочинку і виховання наймолодших, для вишколу юнацтва та виховників УПН і УПЮ. На ватрі звучали пластові пісні, а згодом відбулися ігри для новацтва, забавлялося і юнацтво. Всі разом оглядали щойно відкритий Центр ззовні та зсередини.

Як же виглядає простір, де молодь зі всієї України, а також з-поза її меж зможе зустрітись, вчитись, надихатись, отримувати нові знання і розвивати себе?

Увійшовши в приміщення, ми ніби потрапляємо в іншу реальність. На стінах — фото пластунів як сторічної давности, так і сучасні; мотивуючі цитати і гасло організації. Великий лекторій з книгами пластової тематики, тренажерний зал, зони для відпочинку і навіть міні-хостел для пластунів, що приїжджатимуть з інших міст, — все поєднує ця двоповерхова будівля. На території центру також знаходяться зони для активного відпочинку і таборування, мотузковий парк і, звичайно, місце для ватри.

**Я ВПЕВНЕНИЙ,
ЩО ПЛАСТОВИЙ ЦЕНТР СТАНЕ
ПОТУЖНИМ НАЦІОНАЛЬНИМ
ТРЕНІНГОВИМ ОСЕРЕДКОМ ДЛЯ
ІНСТИТУЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ПЛАСТУ ТА ІНШИХ
ОРГАНІЗАЦІЙ, ЩО ПРАЦЮЮТЬ
У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНО-
ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ.**

«Центр уже є доступним для проведення національних вишкочів та семінарів. Це зможе значно розвинути громадський простір в Україні», — підсумовує Ярослав Храпський.

1. Наймолодші учасники урочистого відкриття Центру в м. Буча. Фото Володимира Неівестного

2. На згадку про подію — спільне фото з Президентом України. Фото Володимира Неівестного

3. Момент іменування. Юнацтво отримує курінні хустки. Фото Володимира Неівестного

4. На ватрі звучали пластові пісні. Фото Володимира Неівестного

5. Комендантові ст. пл. скобу Станіславові Андрійчуку, ЦМ, звітує бунчужний свята ст. пл. скоб Тарас Іщук, ЛЧ. Фото Володимира Неівестного

6. З пластунами і представниками влади Президент України оглядає приміщення щойно відкритого Центру. Фото Михайла Марківа

ПОЯВА ПЛАСТОВОГО ЦЕНТРУ В БУЧІ – НОВА СТОРІНКА В РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЇ

пл. сен. ЮРІЙ ЛЕСЬКІВ, СМ / Фото автора

Першою подією крайового рівня після урочистого відкриття 14 жовтня Пластового вишкільного центру в м. Буча (Київщина) став 1-й етап Крайового пластового з'їзду. 27—28 жовтня туди з'їхалися делегати крайових з'їздів УСП та УПС, МРОК та МРСК з усіх куточків України.

Під час обговорення йшлося, зокрема, про можливість об'єднання уладів, про те, чому на з'їздах не видно достатньої кількості молодих виховників, які, можливо, не бачать в цьому сенсу і вважають, що не впливають на прийняття рішень. Дискусії точилися й довкола стратегії Пласту до 2030 року. Це лише декілька прикладів обговорюваного, а тем до дискусії було значно більше.

Не переповідаємо все, що діялося в часі МРОК, МРСК чи уладових з'їздів, а також не подаватимемо склад обраної там частини крайового проводу (про це можна довідатися в рубриці «Офіційне»). Зупинюся на іншому — на самій споруді нового центру і на тому, чим може стати його відкриття для нашої організації в майбутньому.

Мабуть, всім учасникам бучанського пластового форуму кортіло оглянути новеньку будівлю ззовні (вона нагадує шатро), увійти всередину, заглянути у зали, бібліотеку. Зустрів на з'їзді багато друзів і подруг, з якими пластуємо віддавна. Не було жодного, хто б не висловлював захоплення цими відвідинами.

Ідальня, приміщення для прання, зал з тренажерами, кімнати для ночівлі... Двоповерховий центр — справді чудове місце для проведення пластових форумів, вишколів, виховних занять, курінних рад. Та ще й місце в околицях Києва затишне і мальовниче. Але це лише один зі здобутків, інший — значно більший.

Нарешті відбувся справжній прорив у ставленні держави до виховання дітей і юнацтва в рамках наскрізь скавтської (в сенсі збереження основ, закладених творцем скавтіну Бі-Пі) і глибоко української організації. Участь Президента України у відкритті центру тут говорить сама за себе.

—”

**ЩЕ ОДИН ВАЖЛИВИЙ МОМЕНТ:
ВИБУДУВАНО МОДЕЛЬ ВЗАЄМИН
ПЛАСТУ І ДЕРЖАВИ, ПАТРОНАТУ
ОРГАНІВ ВЛАДИ НАД ТИМ, ЩОБИ
СТАЛИЙ РОЗВИТОК НАШОЇ
ОРГАНІЗАЦІЇ МАВ МІЦНІ ОСНОВИ
ДЛЯ ПОСТУПУ: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРИМІЩЕННЯМИ, ПЛОЩАМИ ДЛЯ
ЗАНЯТЬ І ТАБОРУВАННЯ.**

Це, друзі, великий кредит довіри для нас. Маємо охопити пластовим вихованням значно більше дітей і молоді по всіх областях України.

Як один з наступних кроків у цьому напрямку, 28 листопада на Тернопільщині створено ще один осілок для пласту: Комунальну установу Тернопільської обласної ради «Тернопільський обласний пластовий вишкільний центр». Це свідчить про те, що подібні незабаром можуть з'явитися і в інших обласних центрах.

Такі події налаштовують оптимістично. Адже з нульової позначки у 1989—1999 рр., завдяки величезним зусиллям і підтримці пластунів діяє і по сьогодні, а також нашої жертвоносності, переростаємо в організацію-лідера на всеукраїнському рівні, якщо вести мову про середовища, які забезпечують якісне виховання підростаючого покоління.

Великий виклик перед нами і значні завдання, та в умовах розуміння і належної підтримки ззовні впоратися з ними буде легше.

1. Спільне відкриття крайових з'їздів УСП та УПС. Серед делегатів — ст. пл. Тетяна Луценко, Гр., зі станиці Київ
2. Фото по завершенні крайового з'їзду УПС
3. Перший Всеукраїнський пластовий вишкільний центр гостинно чекає учасників та учасниць з'їздів, вишколів, рад...

ПЛАСТУНИ З КАНАДИ БЕРУТЬ УЧАСТЬ У РЕФОРМАХ В ОСВІТІ

пл. сен. ОКСАНА ВИННИЦЬКА-ЮСИПОВИЧ

У липні 2018 р. Світова координаційна виховно-освітня рада (СКВОР) Світового Конгресу Українців (СКУ) на чолі з її головою докторкою Оксаною А. Винницькою-Юсипович організувала у Львові діяльність Літнього інституту для вчителів України (Літній інститут-2018) з Львівської та Донецької областей. / Редакція

Пластуни з Канади відіграли провідну роль у проведенні Літнього інституту освіти, що відбувався цього року у Львові. Літній інститут вже тому 25 років почав співпрацю з канадськими освітянами, щоб могли ділитися західною методикою і філософією — що дитина повинна бути центром уваги для вчителя.

Викладачами Літнього інституту-2018 були освітяни-пластуни з Канади: Надія Луців (Торонто) — організатор і викладач, Богдан Колос (Торонто) — курс для директорів, Христина Юрчук (Торонто) — курс для заступників директорів з навчальної роботи, Оксана Винницька-Юсипович (Львів / Торонто) — курс для заступників директорів з початкової освіти, Меланія Ковалюк (Оттава) — курс для шкільних психологів, Борислав Білаш (Нью-Джерсі) — курс для вчителів природни-

чих наук, Софія Березовська (Торонто) — курс для вчителів української мови, Ірина Перегінєць (Торонто) — курс для вчителів іноземної мови. З-поміж усіх цих викладачів тільки одна особа ніколи не належала до Пласту.

Літній інститут-2018 привітала Міністр освіти і науки України Лілія Гриневич, яка, зокрема, зазначила: «Повернення в Україну блискучої команди викладачів Інституту професійного розвитку вчителів саме тепер, напередодні запуску Нової української школи, є глибоко символічним. Адже завдяки Інституту, співпраця з яким розпочалася з перших днів становлення освіти незалежної України, формується мережа агентів змін в українській освітній спільноті. Так створювалися передумови для сьогоденного поступу».

У роботі Літнього інституту-2018 взяло участь 30 команд шкіл зі Львова та Львівської і Донецької областей у складі директора, двох заступників директора, вчителя природознавства, вчителя української мови, вчителя іноземної мови та шкільного психолога, а також викладачів Львівського обласного інституту післядипломної освіти (ЛЮППО) та методистів Навчально-методичного центру освіти Львова. Особлива увага була надана вчителям учнів 5-9 класів.

<
Зустріч з Послом. Зліва: Меланія Ковалюк, Софійка Березовська, Роман Ващук (Надзвичайний і Повноважний посол Канади в Україні), Христина Юрчук, Оля Зарічинська (з Українського Католицького Університету), Богдан Колос, Оксана Винницька-Юсипович (Почесний консул Канади в Україні).

^
Перша група слухачів перед школою № 83 у Львові. Зліва, перший ряд: Богдан Колос, Катерина Гороховська, Надія Луців, Оксана Винницька-Юсипович, Христина Юрчук, Меланія Ковалюк, Борислав Білаш II.

БОГДАН КОЛОС, ГОЛОВА КПС КАНАДИ, ПІДСУМУВАВ УЧАСТЬ ПЛАСТУНІВ У ЛІТНЬОМУ ІНСТИТУТІ: «ЗАСНОВНИКИ ПЛАСТУ БУЛИ МАЙЖЕ ВИКЛЮЧНО ВЧИТЕЛІ-ВИХОВАТЕЛІ. ТОЖ НЕ ДИВНО, ЩО І В НИНІШНІ ЧАСИ ОСВІТОЮ В УКРАЇНІ ЦІКАВЛЯТЬСЯ ВИХОВАНЦІ ПЛАСТУ З ДІЯСПОРИ ТА УКРАЇНИ».

З нетерпінням чекаю відвідин шкіл разом з директорами департаментів, що дасть можливість ознайомитися з втіленням у життя інноваційних проектів, над якими ми працювали протягом цих двох тижнів, а також посилити нашу співпрацю.

ВОНА ПОКАЗАЛА ПРИКЛАД МИЛОСЕРДЯ ТА СЛУЖІННЯ СВОЄМУ НАРОДОВІ

Шахта «Бутівка» (опорний пункт). Під час відвідин наших військових.
В першому ряді ліворуч — авторка статті, праворуч — Таня Переверзева

пл. сен. ОКСАНА ЗАЛІПСЬКА, ПС

Від початку революційних подій, а згодом і в умовах російсько-української війни широко розвинувся допомогивий рух, в Україні знаний як волонтерський. І хоч основна діяльність лягла на плечі наших співгромадян, українці з-за кордону завжди прагнули долучитися до цього процесу — чи то своїм досвідом, чи коштами, чи особистою участю.

Попри активну пластову і громадську діяльність Слави Рубель, від травня 2016 року вона ще й активно допомагала українським воякам, дітям та німечним людям на Сході України. Слава знала, що ми з чоловіком часто їздимо в зону АТО, тому звернулась до нас з пропозицією організувати акцію «Великдень для українських вояків». Ми охоче погодились і взяли до роботи. Завдяки Славі ми закупили 1200 кг шинки, ковбас, солодоців, кави, пасок та різних великодніх смаколиків.

Вирушили до Авдіївки. Тоді це була одна з найгарячіших точок на військовій мапі України; там нам завжди допомагала наша пластунка Таня Переверзева з чоловіком. Тоді ми разом відвідали всі опорні пункти поблизу Авдіївки: шахти Бутівка і Zenit. Хлопці стомлені, але бойовий дух високий. Дякують, що про них не забувають. Розповідаємо, що це допомога, яку організувала українська патріотка з Нью-Йорка Ярослава

Рубель. Вояки вражені цим поясненням. Підписують нам на згадку український прапор. Далі були села Опитне і Водяне. В Опитному практично немає вцілілих будинків. Не працюють магазини, немає елементарних ліків. Харчі і воду довозять військові. Спілкуємось із людьми (в переважній більшості це люди старшого віку) і також залишаємо великодні гостинці. Кожна поїздка назавжди врізається в пам'ять. Ці зустрічі і спілкування ти зберігаєш в серці як найцінніше, бо тут немає фальшу, тут все справжнє.

Слава чекала нашого повернення і докладної розповіді про побачене. А далі військові звернулись до нас із проханням допомоги з екіпіруванням до зими. Слава знову підтримала наших вояків, і ми змогли доставити на передову куртки, кофти, шапки, рукавиці, устілки до взуття, тенти, плівку до бліндажів і багато чого іншого. Крім того, були придбані медичні та хірургічні набори для польової хірургії, бинти, вата, крапельниці.

У 2017 році була акція «Різдво для дітей Авдіївки». Цього разу ми привезли різдвяні подарунки для дітей з українських патріотичних організацій. Пластуни з Німеччини Марія Салаяк та Михайло Добрянський вже багато років збирають різдвяні подарунки для дітей в Україні за принципом «від родини до родини». А Слава Рубель профінансувала довозення їх до Авдіївки. Дітям подарунки, а військовим теплі куртки і термобілизна.

У 2017 році акція «Великдень для українських вояків» дещо змінилась. Коли ми узгоджували з військовими список потреб, вояки сказали, що найкраще для них буде те, що рятуватиме життя людей. Тому ми, на прохання військових, крім великодніх пригощень придбали ще й потужний генератор та різноманітний реманент, необхідний для облаштування контрольно-спостережних та опорних пунктів.

Після цієї акції командир 39 ОМПБ підполковник Володимир Гуляк надіслав Славі подяку такого змісту:

«Шановна Славо Рубель!

Безмежна вдячність та низький уклін від кожного військовослужбовця за Ваше добре серце, небайдужість, щирість, яку Ви проявляєте, допомагаючи нам зміцнити віру та силу духу в боротьбі за незалежну, вільну, заможну, щасливу Україну!

Ваша практична допомога безпосередньо в зоні проведення антитерористичної операції є вагомим внеском в укріплення боєздатності нашого батальйону та розбудові Збройних сил України».

А крім Авдіївки були ще Попасна і Світлодарськ, допомога інтернатам в Дружківці і Новожеланному.

У 2018 році з ініціативи Слави знову була проведена акція «Великдень для вояків». Крім традиційного великоднього пригощення ми передали хлопцям телевизор, радіоприймачі, світильники на сонячних батареях, акумулятори, медикаменти, перев'язувальні матеріали, гігієнічні засоби. Для населення привезли пригощення, засоби гігієни, а для інвалідів — підгузки.

Впродовж цих років, що ми їздимо до Авдіївки, бачимо, що місто стає дедалі патріотичнішим. І в цьому велика заслуга наших активістів та волонтерів.

А ТАКОЖ ЧАСТИНА ЗАСЛУГИ НАШОЇ СЛАВИ РУБЕЛЬ, ЯКА ПОКАЗАЛА УНІКАЛЬНИЙ ПРИКЛАД МИЛОСЕРДЯ ТА СЛУЖІННЯ СВОЄМУ НАРОДОВІ.

Не дивлячись ні на що. Незважаючи на особисті труднощі. Бо вона була Великою Пластункою і Великою Людиною.

Хочу ще раз подякувати їй від імені усіх тих, чії очі я бачила, коли передавала допомогу, організовану нею, — вояків, дітей, старших та німечних людей. У кожному з цих сердець вона посіяла зерно добра, зерно надії, зерно віри.

1. Гостинці для тих, хто на передньому краї оборони України
2. Різдво 2017 року дітям Авдіївки запам'яталося по-особливому
3. Гуманітарна допомога — у Водяному / Світлина з фотоархіву авторки

ПРО МИНУЛЕ І СУЧАСНЕ «ЗОЛОТОЇ БУЛАВИ» —

З ОРЕСТОМ І ТАНЕЮ ДЖУЛИНСЬКИМИ

У ПОПЕРЕДНЬОМУ ЧИСЛІ ЖУРНАЛУ РЕФЕРЕНТ МІЖКРАЙОВОГО ВИШКІЛЬНОГО ТАБОРУ «ЗОЛОТА БУЛАВА» В УКРАЇНІ ПЛ. СЕН. РОМАНА НАЙДЕНКО РОЗПОВІЛА ПРО 25-ЛІТНЮ ІСТОРІЮ ПРОВЕДЕННЯ ЗБ НА РІДНИХ ТЕРЕНАХ. АДЖЕ У ЛИПНІ ЦЬОГО РОКУ В ОКОЛИЦЯХ С. ЯМЕЛЬНИЦЯ, ЩО НА СКОЛІВЩИНІ (ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСТЬ), ВІДБУЛАСЯ ЮВІЛЕЙНА ЗУСТРІЧ УЧАСНИКІВ РІЗНИХ РОКІВ, ЧЛЕНІВ БУЛАВИ ТА ПРОВІДУ ТАБОРУ.

ОДНАК СВІЙ ПОЧАТОК ЗБ БЕРЕ НЕ З УКРАЇНИ. ТАБІР СТВОРЕНО В РАННІХ 1970-Х У КАНАДІ. МАБУТЬ, ВАМ, ШАНОВНІ ЧИТАЧКИ Й ЧИТАЧІ, ЦІКАВО ДОВІДАТИСЯ ПРО МОТИВИ СТВОРЕННЯ, ПЕРШІ КРОКИ Й УТВЕРДЖЕННЯ «ЗОЛОТОЇ БУЛАВИ» ЯК МІЖКРАЙОВОГО ТАБОРОВОГО ВИШКОЛУ, ПРО ПЕРЕНЕСЕННЯ ЙОГО МЕТОДИКИ І ПРОВЕДЕННЯ В УКРАЇНІ.

ПРО ЦЕ ТА ІНШЕ РОЗПОВІДАЮТЬ ЗАСНОВНИКИ МВТ «ЗОЛОТА БУЛАВА» ПЛ. СЕН. ТЕТЯНА ДЖУЛИНСЬКА ТА ПЛ. СЕН. ОРЕСТ ДЖУЛИНСЬКИЙ, КВ.

— Друже Оресте і подруго Таню, вже п'ять десятиліття розмаїття пластового табування збагачує міжкrajовий вишкіл «Золота Булава». Коли і як народилася ідея створити такий вишкільний табір?

ОРЕСТ: Ідею вишколу гурткових пропагувала пл. сен. Цьопа Паліїв ще на початку 60-х років, але такий вишкіл не відбувся. З настанням 70-х група виховників у станиці Торонто виявила невдоволення станом активності в юнацьких куренях (їх тоді було 5). Праця в куренях організаційно не велася згідно з пластовими правилами. Тобто рада гурткових не діяла, як мала, не було розуміння, як повинен діяти курінь. Як довести до свідомості юнаків інформацію про курінну самоуправу? Рішено створити вишкільний табір, який би показав взірць діяльності гуртків і їх взаємин із курінним проводом.

Перший такий табір відбувся у 1972 році на оселі «Говерля», що біля Торонта. У програмі наголошено на темі провідництва. Експеримент дав підставу розробити програму на наступні вишколи.

ТАНЯ: На початку 1970-х років Орест як референт УПЮ-ів в Канаді бачив потребу вишколювати гурткових провідників, і вперше в 1972 р. зорганізував «табір гурткових». Відбувся він тільки для хлопців. Потрібною була відзначка. Андрій Комаровський подав ідею, а Ігор Стецура створив відзнаку, у якій зобразив булаву як символ провідництва від козацьких часів. 1974-го року вирішено, що потрібно залучити до табору і дівчат. Отже, я зорганізувала перший табір для юначок.

— Як виглядала підготовка першої ЗБ? Де саме і як відбувся цей табір?

ОРЕСТ: Заохочені вислідом, проаналізувавши результат, у 1973 році ми зорганізували перший крайовий табір для юнаків. Надано йому назву «Золота Булава», що символізує провідництво. Табір відбувся на пластовій оселі «Пластова Січ» в околиці Торонта. Учасники — 35 юнаків з різних пластових осередків Канади, тобто табір сягнув крайового рівня.

Було багато дискусій між нами, виховниками, як створити програму табору, яка б проілюструвала його основну ціль і була корисною для юнаків. Програма мала б дати нагоду юнакам випробувати свої вміння і знання. Це був виклик для булави!

Мабуть, позитивний відгук про табір юнаків заохотив нас започаткувати програму «Золотої Булави» серед юначок. У 1974 році відбулися два окремі табори, знову на пластовій оселі «Пластова Січ». Після того табори відбувалися в різних місцях.

ТАНЯ: Перший дівочий табір копіював програму хлоп'ячого.

Ми для себе визначили основне завдання: представити юнацтву елементи провідництва у формі гутірок та практику у плануванні і проведенні заходів, як теренова гра чи прогулька. Одночасно потрібно було підкріпити у юнацтві розуміння суті Пласту — Трьох Головних Обов'язків і поняття самовиховання.

Але ЗБ не творилася один рік. Ідеєю ЗБ захопилася група пластунів. Після таборів у 1974 році впродовж

МИ ГОРДИМОСЯ ТИМ, ЩО ПОСІЯЛИ ЗЕРНО
В УКРАЇНІ, ЯКЕ ВЖЕ 25 РОКІВ ДАЄ КОРИСНИЙ
ПЛІД СЕРЕД МОЛОДИХ УКРАЇНЦІВ

Засновник МВТ «Золота Булава»
пл. сен. Орест Джулинський, КВ

року, раз на місяць, ми зустрічалися у нашому домі. Треба було проаналізувати: що ми хочемо досягнути, що ми хочемо передати і, дуже важне, як пояснити тему про роди провідництва і пропагувати демократичне провідництво. Між нами були пластуни, які принесли теоретичне знання і практику з-поза Пласту, і це збагатило нашу програму. Наприклад, Олег Кандиба мав канадський вишкіл кадетів. Отож, допоміг створити елементи «Першого визову», тобто програми, яка першого дня мала допомогти учасникам пізнати одне одного і зжитися, а одночасно допомогти виховникам пізнати поодиноких членів. Ігор Старак студіював і викладав психологію. Він стимулював нас застановитися над поняттям самовиховання. Виховники мали б допомогти юнакам та юначкам зрозуміти і сприйняти відповідальність за свій розвиток в рамках ідеалів, що їм батьки, школа, Церква, Пласт представляють. Остаточно ми зрозуміли, що пояснення поняття самовиховання було кінцевим для ідеї ЗБ.

У перші кілька років ми постійно додавали нові елементи, з тим, що кожний додаток мав свою окрему ціль. Наприклад, ми хотіли, щоб юнацтво збагачувало свою гурткову програму. Отже, на ЗБ впроваджено гутірку або заняття з-поза основної пластової програми (як-от їзда на вітроплавці). Ще один приклад — це дебати. З одної сторони — це ще одна форма стимулюючого заняття, яке учасники могли організувати і проводити, але одночасно важне було, щоб тема збагачувала знання суспільства, вважаючи на розвиток багатокультурності в Канаді. (Пласт виховує корисних членів суспільства. Отже, треба це суспільство розуміти).

Спільна вечеря мала мати різні цілі: нагода подати правила культурної поведінки, взаємин і, в додатку,

пов'язати з українськими традиціями та звичаями, щоб у цей спосіб познайомити юнацтво з певним аспектом української культури. (Ми пов'язували зі святом Івана Купала).

Дуже важливим елементом ЗБ з самого початку була роля виховника. В своїй суті — це моделювання менторства (в північноамериканському розумінні того слова). Це включало індивідуальний підхід до учасників, і тим самим вимагало одного зрілого виховника на гурток.

— Чи сповна справдилися сподівання від реалізації цієї ідеї?

ТАНЯ: На початок не знаю, чи ми мали сподівання, чи радше надію, що табір буде корисний і продовжуватиметься. Але наша надія сповнилася. Табір виявився популярним. Перші роки провід потребував рекламувати табір, але з часом він себе сам рекламував: про нього свідчили попередні учасники, виховники та батьки, які бачили користь для своїх дітей. Думаю, що факт, що ЗБ до сьогодні існує і в Канаді, куди приїжджають також пластуни зі США, і в Україні, показує, що ідея себе виправдала. Також згодом багато елементів почали застосовувати інші табори. Однією приємною несподіванкою стало те, що рада гурткових, яку ми моделювали на таборі, стала більш популярною по куренях в краю.

ОРЕСТ: Чи сповна справдилися? Без сумніву, так! Відгук про успіх програми поширився на цілий північноамериканський континент. Табори відбувалися в Канаді що два роки, з пересічною участю 40 юнацтва.

Думаю, що принципи самовиховання і провідництва, які подаються юнацтву доступним чином на таборі, сприяють подальшому розвитку у пластуванні й особистому житті. «Золота Булава» є підставою для дальших пластових вишкілів.

— Як народилася ідея провести ЗБ в Україні, передати цю методику на рідні терени?

ТАНЯ: У Пласті в діаспорі завжди існувала мрія «колись» відновити Пласт в Україні (як розпадеться Советський Союз). При кінці 1980-х мрія перетворилася в надію. Прийшов 1990 рік — відновлення Пласту в Україні. Пластуни діаспори хотіли допомогти чим могли. До Торонта приїхали три прихильники-пластуни: Орест Шот, Ігор Гринів і Олесь Криський. Випадково в той час відбувався табір «Золота Булава», і саме на ЗБ, на «Батурині» в Квебеку, голова КПС Канади Орест Джулинський запрягнув Ореста Шота та Ігоря Гриніва. (Олесь Криський запрягнув Ореста Гаврилюк, голова ГПБ, на оселі «Вовча Тропа» у США). Це були перші пластуни нової генерації в Україні. Отже, самозрозумілою була надія, що «колись» відбудеться такий вишкіл і в Україні.

У 1991-му році на Збори КУПО на «Вовчій Тропі» приїхали пластуни з України, між ними Оксана Куріш. Коли я розповіла їй про ЗБ, Оксана захопилася ідеєю конечно перевезти ЗБ в Україну. Отже, зроблено початок пліни — Оксана знайде виховників в Україні і звернеться до Мирослава Павловського і Григорія Бурбеси, щоб допомогли з організацією. Ми з Орестом зобов'язалися поїхати до Тернополя десь у 1992 році, щоб провести семінар з виховниками в Україні, а зго-

Провід та учасниці МВТ «Золота Булава» крокують вулицями Львова. У першому ряду посередині — пл. сен. Тетяна Джулинська. 1993 р.

дом разом з кількома виховниками з Канади провести ЗБ у 1993 р.

ОРЕСТ: Наше подружжя є щасливе в тому, що ми з Танею — одностайні. Віра в Ідеал пластового виховання, особисті переконання в тому, що ЗБ є одним із чинників такого виховання.

Спонукало нас поширювати «Золоту Булаву» не тільки серед молоді діаспори, а й серед молоді нашої Батьківщини України. Ми гордимось тим, що посіяли зерно в Україні, яке вже 25 років дає корисний плід серед молодих українців.

— Прошу поділитися думками про ЗБ в Україні, проаналізувати зроблене (здобутки або, можливо, якісь недотягнення, якщо були)...

ТАНЯ: Я відвідала ЗБ три рази після того першого табору в 1993 р. Це замало, щоб дати дуже вичерпну аналізу ЗБ в Україні. Поверхово можу сказати, що те, що я бачила, було позитивне — суттєві елементи там були, і виглядало, що юнацтво справді старалося над собою працювати.

— ” —
**Я ПОДИВЛЯЛА ПРОВІД І ВИХОВНИКІВ,
ЯКІ В НЕІДЕАЛЬНИХ УМОВАХ
ОРГАНІЗУВАЛИ І ПРОВІДИЛИ
ТАБОРИ.**

Чи було дещо, що варто було б покращити? Очевидно. Це правда про кожний табір, де б він не відбувався, в Канаді чи Україні, і хто б його не провадив, включаючи мене. Ми завжди шукали за недоліками після кожного табору і думали, як на майбутнє це покращити.

Одне, що я побачила в Україні, траплялися виховники, переважно чоловіки, яким тяжко було знайти баянс між поміччю і порадою юнакам, між позитивною і негативною критикою. Коли є складне завдання — легко виховникові самому зробити або сказати юнакам, що треба зробити, а самому піти. Тоді повернутися і «скритикувати». Але бути присутнім, перевіряти не лише результат завдання, а й процес, як вони поведуться один з одним, як співпрацюють, дозволити юнакам самим приймати рішення і втручатися лише порадами, коли конечно (щоби був успіх) — це нелегко. Знайти той баянс виховникам загальною і в Канаді, і в Україні дещо складно. Також були приклади, коли я бачила, що ми не повністю зуміли передати розуміння цілей поодиноких занять.

ОРЕСТ: Як довголітній референт ЗБ при ГПБулаві УПЮ, я завжди тримав зв'язок з Крайовим референтом ЗБ пл. сен. Ромою Найдено. Засаднича програма вишколу була та сама, що й у Канаді, хоч проведення деяких точок різнилося. Виміна виховниками між Канадою і Україною була корисною для обох сторін. Її обов'язково треба продовжувати.

Мені виглядає, що, на відміну від Канади, бракує організованого гурту проводу ЗБ, щоб організація не лягала тільки на одну особу.

МВТ «Золота Булава» в Україні. Зліва направо: пл. сен. Таня Джулинська, пл. сен. Романа Найденко, учасниці табору Оля Свідзинська, Оленка Пітулей, Наталка Нагуляк і Анка Лазор з Варшави. Стоїть Галя Слободян. 1993 р. Фото Петра Змарка

ЧИ НЕ ЧАС ПОДІЛИТИСЯ ТАБОРОВИМИ ПРОГРАМАМИ?

пл. сен. ЮРІЙ ЛЕСЬКІВ, СМ

Відразу декілька обставин спонукають до роздумів, якими хотілося б поділитися на сторінках «Пластового шляху».

Пригадую початок 90-х років минулого століття: відновлення в Україні Пласту і процес перенесення на рідні терени нашої організації з діаспори. Це відбувалося паралельно, і значна перевага, позитивні результати якої відчуваємо нині, в тому, що згадані два шляхи природно, плавно і порівняно швидко злилися воедино.

Поряд із нав'язуванням щоразу тісніших особистих контактів між пластунами України та інших країв, що згодом перейшло у співпрацю на рівні крайових проводів під егідою Головного Проводу Пласту, на рідні терени попрямували пластові надбання, збережені чи напрацьовані у США і Канаді, в Австралії і Німеччині, в інших краях протягом декількох десятиліть. Це й маловідомий або взагалі незнаний матеріал з історії нашої організації, методичні напрацювання, а головне — те, що найбільше приваблює дітей і молодь в Пласті: таборів програми. В Україні успішно прижилися Спортивно-вишкільний табір «Калиновий оберіг», Крайовий морський табір, міжкrajові вишкільні табори «Золота Булава», «Школа Булавних», «Лісова Школа». Тепер, коли в Україні багато років поспіль вони відбуваються регулярно, дехто зі старших пластунів (особливо молодшого віку) й гадки не має, що ці таборів програми виникли не тут, а за океаном. Понад 20 років тому цими таборовими надбаннями щедро поділилися з нами пластуни діаспори, і цим зробили наше пластове життя значно цікавішим, насиченішим, а виховний процес в УПЮ — більш фаховим.

Саме ці спогади зринають в пам'яті, коли повертаєшся до сказаного пл. сен. Юрієм Мончаком, V. В інтерв'ю на сторінках числа 2 /2018 журналу він, зокрема, зазначив, що «мала допомога пластунів з України стане великою для Пласту в діаспорі». Він мав на увазі видрук в Україні друкованої пластової продукції, виготовлення відзнак та інших атрибутів, пошиття одностроїв. Одночасно згадав про важливість участі виховників з України у таборах в інших краях. Адже асиміляція своє так робить, втримання налагодженого виховного процесу власними силами дається нелегко.

Не один виховник чи виховниця з України відчули це на практиці, таборуючи в тій чи іншій країні. Дітям і юнацтву важливо бачити в пластовому середовищі, осо-

бливо в таборових умовах, носіїв мови саме з рідних теренів їхніх батьків, бабусь чи дідусів, відчути той невидимий зв'язок з живильним джерелом, що зветься Україною, і, разом з тим, розбудити бажання відвідати в майбутньому Львів чи Київ, Тернопільщину чи Івано-Франківщину — місця, звідки бере початок родинне коріння. Звісно, за можливості, ще й потаборувати з однолітками з України і в Україні.

Тепер, коли низка міжкrajових таборів відзначили різноманітні славні ювілеї, думки про обмін таборовими програмами пульсують з особливою силою.

Минулого року я здобув неocenний досвід таборівання в іншому краї (у США), та ще й в якості коменданта табору юнаків.

Окружна таборова комісія пластової оселі «Писаний Камінь», що діє на теренах штату Огайо, запропонувала обрати тему табору. Довго роздумувати не довелося, маючи досвід створення в Україні табору (тепер зі статусом крайового) «Вовча школа». У виборі теми мною керувало саме бажання апробувати таборів методику, що виникла в Україні, в умовах іншого краю.

Результат став очікуваним. Пластуни по всіх краях, попри певні особливості тієї чи іншої країни, таки дуже схожі між собою. Отож, те, що є цікавим для пластунів у США чи Канаді (ті ж СВТ, КМТ, ЗБ, ЛШ чи ШБ), із захопленням було сприйняте в Україні, і навпаки — те, що виявилось цікавим для юнака чи юначки в Україні, може мати непогані шанси на успіх в діаспорі.

Тут не опишуватиму емоції чи враження від «Вовчої школи» 2017 року на «Писаному Камені», лише зазначу, що хоча б деякі з крайових таборових проєктів з України сміливо можна апробувати в інших краях. Звісно, такі таборів програми слід було б адаптувати до умов таборівання в тому чи іншому краї, можливо, підкорегувати легенду чи рід занять. Уважно попрацювавши над цим, можна розраховувати на гарні результати. А для якогось із країв таборове літо з таким табором чи навіть декількома таборами точно стало б різноманітнішим і кориснішим. Це, певною мірою, могло б бути наступним кроком у процесі обміну виховниками між краями для участі у проходах чи булавах таборів. Звісно, не маю на увазі, що відразу в наступному році поза межами України відбудеться табір «Легіон», але «Метаморфози» — чому б ні?

ТУТ ХОЧУ СКАЗАТИ, ЩО МИ НЕЙМОВІРНО ВДЯЧНІ ВСІМ ВИХОВНИКАМ З КАНАДИ, США Й УКРАЇНИ, ЯКІ ДОПОМАГАЛИ НАМ ЗДІЙСНИТИ НАШ ЗАДУМ І ПРОДОВЖУЮТЬ ПРОВЕДЕННЯ ТАБОРУ ДО СЬОГОДНІ.

— На завершення — про плани на майбутнє.

ТАНЯ: Вже довгі роки референт ЗБ при булаві Головного Булавного має свою булаву. Ми з Орком до тієї булави належимо. Наша роля дорадувати, пригадувати про причини, чому щось було так, а не інакше. В нас міститься історична пам'ять, а рішення — за молодшими.

ОРЕСТ: Завдання засновників — бути дорадчим голосом для нових кадрів організаторів і проводів таборового вишколу «Золота Булава». Будемо сприяти міжкrajовому обміну виховниками і юнацтвом.

— Спасибі за розмову. Бажаю подальших успіхів вам і всім, хто організовує чи проводить цей чудовий табір.

Запитував пл. сен. Юрій Леськів, СМ

— Сучасна «Золота Булава» в Канаді — це незмінна методика проведення чи запроваджено, з огляду на багатолітній досвід, деякі зміни?

ОРЕСТ: Удосконалення програми існувало протягом років. З огляду на досвід і зміни генерацій, нюанси в програмі, напевно, будуть мінятися, але необхідно зберегти підставові елементи вишколу, самовиховання і провідництво. Хоча інтерпретація понять, мабуть, буде дещо відмінна від табору до табору.

ТАНЯ: Суттєво програма ЗБ не змінилася, але завжди є дрібні зміни, додатки, які віддзеркалюють обставини та зацікавлення проводу чи окремих виховників. Цікаве доповнення — це інтерв'ю комендантів зі зголошеними кандидатами як процес прийняття. Що дуже приємно нам, сеньйорам, що цей табір ще великою мірою зберіг українську мову.

Що змінилось безперечно — це структура організації творення табору. На початках, хоча до творення ідеї ЗБ спричинилася група, таборівання організували Орест і я. Але тому, що Орест працював поза домом, а я була вдома з дітьми, то організувала левову частину: харчування, виряд, замовлення автобусів і інше, а також виписувала чи не всі обіжники. І це той аспект, скажу, технічний, який стримував передання проводу молодшим. Не було людей, які мали час відповідати за всі аспекти творення табору. Сьогодні за це відповідає комітет.

пл. сен. Ольга Свідзинська

СВЯЩЕННОМУЧЕНИКИ — ПЛАСТУНИ

Олекса (повне ім'я Олександр), син Василя та Марії Ісої, народився 17 жовтня 1912 року в с. Більче Мединицького повіту, тепер Миколаївського р-ну Львівської області. Батько був дяком у місцевій церкві. У родині було шестеро дітей.

Навчався у Стрийській гімназії (1922—1931). Тут вступив до Пласту й досягнув ступінь пластуна розвідника у 5 курені ім. кн. Ярослава Осмомисла. Брав участь у таборі на Соколі 1929 року.

У картотеці табору на Соколі зберігся запис про Олексу Зарицького як таборовика. На першій сторінці реєстраційної картки вказані число картки — 40, пластовий рік — XVIII, прізвище учасника — Зарицький Олекса, пластова частина — V к. У.Ю. ім. Ярослава Осмомисла, пластовий ступінь — учасник, вік — 16 (17/X. 1912), роки служби, тобто членства в Пласті — два, заняття учасника — ученик гімназії, заняття батьків — рільники. Інші розділи, на жаль, не заповнені. При вступному огляді лікаря юнак мав зріст 164 см, важив 54,5 кг. Вказано також об'єм грудної клітини, обхват плеча та стегон. На звороті у табличці, в яку вписувалися «предмети», здані на таборі, сказано, що він здав II пластовий іспит та іменованій розвідником. Загальний вислід провід табору визначив як достаточний (задовільний).

Закінчив Львівську богословську семінарію (1934). Висвячений на священника-целєбса Митрополитом Андреем Шептицьким 7 червня 1936 року в архикафедральному соборі св. Юра у Львові.

Душпастирював у селах Нижня і Верхня Стинава, де доклав чимало зусиль для повернення громади до церкви, згодом у с. Струтин біля Золочева (1937—1946). Як парох Струтина особливу увагу приділяв дітям, заснував дитячу бібліотеку при храмі. З приходом радянської влади, коли було заборонено катехизувати в школі, поділив дітей на невеликі групи, де науку релігії провадив здібніший учень.

Після ліквідації Української греко-католицької Церкви, у 1946—1947 рр. був підпільним парохом у с. Рясна-Руська коло Львова, обслуговуючи також парохію у с. Рясна-Польська, тепер це львівський мікрорайон Рясне. Заарештований 10 жовтня 1947 року, ув'язнений у тюрмі на Лонцького у Львові. 29 травня 1948 року «Особым Советом при МВД СССР» засуджений до 8 років ув'язнення за ст. 54-1а та 54-11 КК УРСР (отцеві інкримінувалося головування у філії Просвіти та співпраця з підпіллям ОУН).

Ув'язнення відбував у Тайшетлагу коло Іркутська, згодом у Дубравлагу в Мордовії і Омлагу поблизу Омська.

Після звільнення 31.12.1954 р. відбув рік заслання, працював сторожем і підпільно душпастирював у Караганді, яка через появу багатьох засланців стала своєрідним центром підпільної католицької Церкви

у Казахстані. Розуміючи, що люди, відірвані від рідних домівок і розкидані по безкраїх просторах сходу імперії, особливо потребують духовної опіки, залишився в Казахстані, хоча декілька разів відвідував Україну. Служив в обох обрядах: у східному і латинському (для поляків, литовців, німців). Реабілітований 26 жовтня 1957 р. військовим трибуналом Прикарпатського військового округу.

1960 року органи радянської влади позбавили його постійного місця проживання (прописки), тому отцю доводилося бути скитальцем. Провадив місійну діяльність у Самарі, Оренбурзі, Казахстані. Під час місійних подорожей у Красноярському краї зустрівся з Митрополитом Йосипом Сліпим, який призначив отця адміністратором Казахстану з осідком у Караганді.

9 травня 1962 р. заарештований у Караганді, а 30 червня засуджений за «волокітство», тобто життя без прописки, насправді ж — за служіння в підпільній УГКЦ.

Невдовзі після другого ув'язнення отець потрапив до тюремної лікарні. Помер 30 жовтня 1963 року у в'язничній лікарні поселення Долинка Карагандинської обл., Казахстан. Стараннями громади місцевих католиків, а також родичів та його колишніх парафіян із Західної України двічі перепохований. 30 квітня 1990 р. останки блаженного перенесені в с. Рясна-Руська.

Урочисто проголошений блаженным священномучеником під час Апостольського візиту в Україну Івана-Павла II 27 червня 2001 р. У 2012 році приятель Пласту Петро Дідула зняв документальний фільм «Мандрівник задля Христа» про життя і мученицький подвиг блаженного Олекси Зарицького.

Отець Олекса Зарицький з дітьми до Першого Святого Причастя у церкві св. Верховних апостолів Петра і Павла. Львів, Рясне-1, 1945 або 1946 р.

Література і джерела:
Мартиролог Українського Пласту. — Львів, 2015.
ЦДІАУЛ, ф. 389, оп. 1, спр. 159, арк. 56-56зв.
Юлія Овсяник. Апостол Сибіру (<https://zbruc.eu/node/71937>).

БЛАЖЕННИЙ СВЯЩЕННОМУЧЕНИК ОЛЕКСА ЗАРИЦЬКИЙ

— ” —

**СИЛЬНА ВІРА В БОГА ПОВИННА БУТИ СВІТЛОМ,
ЩО ПРОСВІЧУЄ ДОРОГУ ЖИТТЯ**

«ЯК СТОРИТИ ПЛАСТОВИЙ КУРІНЬ» — ст. пл. скоб РОМАН ПАСТУХ, ОЗО

Олесь Юрченко

Нещодавно у львівській дизайн-студії «Папуга» побачило світ 120-сторінкове видання «Як створити пластовий курінь». Його автор — досвідчений виховник зі Львова ст. пл. скоб Роман Пастух, ОЗО. Це десята за рахунком книжка з серії «Книгозбірня юнацького виховника».

У виданні описано, як в сьгоднішніх умовах створити успішний юнацький курінь за класичною скавтською моделлю. Гурткова система (взаємодія гуртків у курені) є основою самовиховання старшого юнацтва в скавтінгі, а отже й у Пласті. Вона дозволяє прискорити процес збільшення кількості членів організації та посилює якість самовиховного процесу в куренях.

Видання містить інформацію, яка потрібна для створення та ведення юнацького куреня. Посібник призначений для діючих і потенційних виховників Пласту. Можна використати його й поза межами організації. В Україні набирає популярності гра «Джура», у якій беруть участь навчальні та позашкільні заклади. Отож, педагогам, які долучені до цього процесу, теж не зашкодило б ознайомитися з новим виданням.

Книжка є версією методичного проекту автора «Впровадження гурткової системи в умовах сучасного пластування — скавтінгі» на здобуття другого ступеня у Кадрі виховників УПЮ, затвердженого Крайовою булавою УПЮ України 15 травня 2016 року.

До редколегії видання увійшли автор ідеї та упорядник цього посібника Юрій Юзич, літературний редактор Марія Запоточна та автор художнього оформлення і макету книжки Сергій Юзик.

Коротко про зміст. Книжка складається з 6 розділів, містить додаток та перелік рекомендованої літератури. У розділах описано початок ведення куреня за гуртковою системою; йдеться про юнаків, які стають провідниками гуртків, їх навчання; обговорено вирішення проблем в курені, перехід куреня на гурткову систему, структуру куреня.

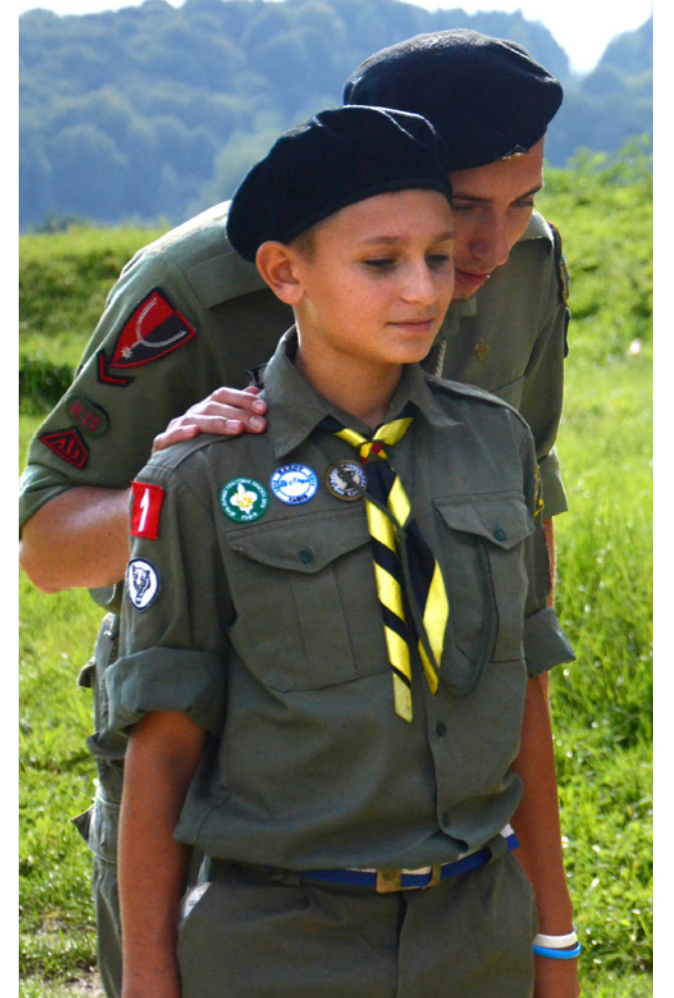
Цікавим є додаток. Адже використано досвід іншої скавтської організації — польської. Тут можна довідатися, як харцери запроваджують гурткову систему у своїх частинах.

Перелік рекомендованої літератури пропонує 14 джерел. Серед видрукуваних українською — це, зокрема, «Гурткова система» Роланда Еразма Філіпса, «Порадник виховника» Роберта Бейден-Поуелла, «Велика гра» Юрія Старосольського, «Посібник зв'язкового» (головний редактор Василь Палієнко), «Пластовий гурток» Євгена-Юлія Пеленського, «Сходина юнацького гуртка» Юрія П'ясецького. Читачу також запропоновано ознайомитися з п'ятьма джерелами польською мовою.

Як розповів автор, праця над книжкою тривала три роки і сім місяців. Розпрацювання методичного проекту переросло у повноцінне видання. «Я врахував рекомендації польських харцерів, а також провів апробацію у двох куренях», — розповів Роман Пастух.

Для оформлення книжки використано світліни з фотоархіву куреня УПЮ ч. 1 ім. Короля Данила. Наклад 1000 примірників.

По інформації про видання звертайтеся до автора (roman.pastukh1988@gmail.com).

Рада куреня УПЮ ч. 1 ім. Короля Данила, 2014 рік, Свірж. Зв'язковий ст. пл. Роман Пастух консультує новообраного курінного. Фото Юрія Мигалика

Іван Боберський в однострої Українського січового стрільця. Відень, 27 серпня 1916 р. Зі збірки світлин УСС із Бродівського історико-краєзнавчого музею

«ДНЕВНИК» ІВАНА БОБЕРСЬКОГО

про бої за Львів
у листопаді 1918 року

Андрій Сова

У листопадові дні 1918 р. українці творили свою незалежну державу під назвою Західно-Українська Народна Республіка з центром у Львові. Активну участь в цьому процесі взяло чимало пластунів, серед яких й один із співзасновників Пласту Іван Боберський — відомий педагог, громадський та військово-політичний діяч. У роки Першої світової війни він був членом Української Бойової Управи Легіону Українських Січових Стрільців, брав активну участь в організації діяльності Пресової Кватири та Артистичної горстки УСС, загалом проявив себе як організатор, редактор, видавець, пропагандист. Від листопада 1918 р. до кінця 1924 р. Іван Боберський присвятив себе діяльності ЗУНР. Зокрема, від 13 листопада 1918 р. до червня 1919 р. очолював «Письменничий відділ» Державного Секретаріату Військових Справ ЗУНР, у 1919—1923 рр. — представляв ЗУНР спочатку у США, а від листопада 1920 р. — у Канаді. Завданням Івана Боберського було донесення до світової громадськості правдивої інформації про боротьбу українського народу за власну самостійність і державність, а також збір коштів на українську справу.

Значною заслугою Івана Боберського було й те, що він вів щоденникові записи, які є важливим джерелом для відтворення подій цієї славної сторінки української історії.

«Дневник» Івана Боберського охоплює час від 15 вересня 1918 р. до 22 травня 1919 р. Перебуваючи в еміграції, спочатку у Канаді, а від 1932 р. в словенському місті Тржич, Іван Боберський упорядкував щоденник та набрав його на друкарській машинці (22 жовтня 1944 р. — кінцева дата упорядкування записів). Один примірник «Дневника» він надіслав до «Українського музею» в Празі, другий — до Національної бібліотеки у Відні, третій — Осередку української культури й освіти у Вінніпезі. Нещодавно мені вдалося отримати електронну копію третього примірника «Дневника», який містить також вступ, перегляд важливих подій 1918—1919 рр. та різноманітні правки і слова, дописані Іваном Боберським. 2003 р. у Києві о. Юрій Мицик видав щоденник. Однак звірка виданого тексту з оригіналом, який зберігається у Вінніпезі, показала, що, на жаль, упоряднику не вдалося розчитати деякі слова, подекуди пропущені окремі рядки та речення тощо. З огляду на це пропоную широкому загалові ознайомитися з перебігом подій у Львові на початку листопада 1918 р. з вчитаного мною примірника.

1 листопада 1918 р. Іван Боберський спакував експонати воєнної виставки УСС, яка відбулася у Національному музеї по вул. Мохнацького (тепер вул. М. Драгоманова) від 15 вересня до 31 жовтня 1918 р. Зауважимо, що Іван Боберський ретельно ставився до документів, зокрема їх збору, підготовки і збереження. Саме завдяки йому збереглися унікальні документи про діяльність УСС. Його вихованець Степан Гайдучок у своєму спогаді у 1920-х рр. зауважив, що якби не Іван Боберський, «то нині не було б протоколів з засідань Боевої Управи. Бо хоч мала вона секретаря, не писалися протоколи. Остало то, що для себе списував приватно [Іван] Боберський. Інтензивно попрацював над улагодженням українського відділу на воєнних виставах у Відні, які також не мало причинилися до обзнайомлення чужинців з нашою справою».

Документи Легіону УСС та воєнні пам'ятки, зібрані у Відні передусім зусиллями Івана Боберського, неодноразово експонувалися у Відні та Львові. Так, в рамках воєнної виставки, організованої у Відні впродовж 2 жовтня — 17 листопада 1917 р., був представлений окремий павільйон для репрезентації УСС, величезних зусиль до підготовки якого доклав Іван Боберський. Восени 1918 р. подібна виставка відбулася у Львові в Національному музеї по вул. Мохнацького. За 47 днів її відвідало 2028 осіб. Ці та інші заходи поряд з пресою давали певну можливість ознайомлювати українців з діяльністю Української Бойової Управи та Легіону Українських Січових Стрільців. Згодом ці документи лягли в основу Музею історико-воєнних пам'яток Наукового товариства імені Шевченка.

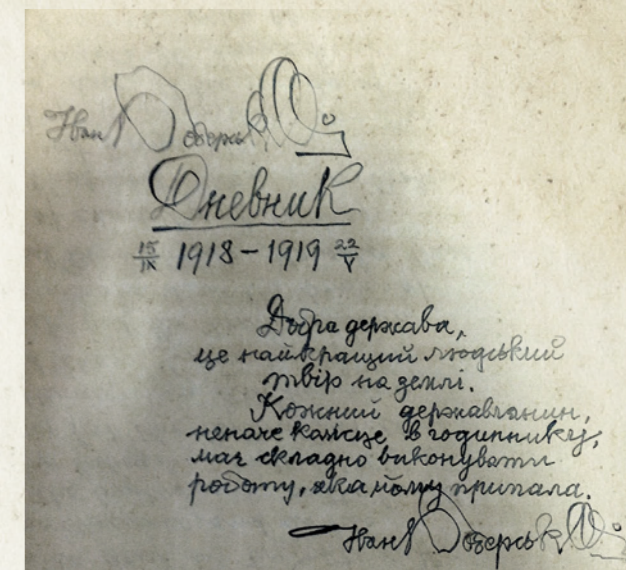
Текст «Дневника» Івана Боберського публікується із збереженням мови та правопису оригіналу.

Особлива подяка за надані світлини та матеріали Андрієві Гречилу, Оксані Дудко, Лесі Крип'яквич, Романові Метельському та Василю Стрільчуку.

ВИТЯГИ ІЗ «ДНЕВНИКА»

Дня 1.XI.1918, Львів, п'ятниця

Цілу ніч ляло. Чути стріли. Слуга в каменіці кличе: «Революція стріляє». Йду до Музея прятати, бо кімнати мають бути свободні. Знімаємо малюнки, світлини, гарно викінчену карту походів Легіону через Карпати в напрямі Галича, велику знімку Мойсеовича коло Семківців, що вражає кожного видця глибиною простору. Працюємо цілий день до 8-мої вечером. Добрянський Антін дуже пильний, помагає неструдимо, Фронзей Володимир не прийшов пополуночі. Гриневич цілком не приходив. В полудне заглянув я по місті. На вежі ратуша синьо-жовтий, великий прапор, в ринку сторожать українські вояки. По вулицях прибитий маніфест, що власть над містом знаходиться в руках Української Національної Ради. Склепи зачинені. Нині задушний день. Люди поденеровані, йдуть вулицею й оглядаються поза себе. На Академічній площі виджу 5 вояків

Друга сторінка «Дневника» Івана Боберського

з крісом в правій руці провагом. «Діло» й «Українське слово» вийшли кілька годин скорше, чим звичайно. Намісник інтернований, стрільці походують на Львів.

Дня 2.XI.1918, Львів, субота

Рано пакую предмети з вистави. Директор Святоцький хоче мати свободні кімнати. Добрянський помагає. Звиваємось, щоб скорше.

На обід йду до Вовка, який все повторює: «Коби лишень стрільці прийшли». Опісля пішов я вулицями. Сторожі ніде нема, хіба в ринку. Це робить зле вражіння, бо українські стійки повинні б стояти всюди, де цього вимагає вуличний рух. Це бувби доказ, що місто в українських руках. Йду Руською вулицею. Йде брат Микола Левицького в однострою фельдфебля від поліції. Йду з ним до Народного Дому. В дверях від Вірменської вулиці стрічає нас Микола Мороз, що знімає рух перед брамою. В сінях надібую Кринжаловича з відкритою головою з папіросом в губі. Щось говорить, питає. На вулиці стоїть самохід, подальше попри Промисловий музей стоїть тягаровий самохід, вояки сидять на нім. Мають синьо-жовті кокардки замість гузика з буквами F. J. I. або відзнаку «Соборна Україна», яка робить двома ріжками добре вражіння. На відзнаці св. Михайло підносить правою рукою меч, а в лівій держить щит з Львом для оборони. Ми перейшли через мале обійстя у головні сінні. Ворота на вулицю були замкнені. Тут в сіннях стояла громада вояків, видно гуртки до зміни сторожі по місті. Ми вийшли на I. поверх, там де «Бесіда», і перейшли в «Читальню». Сиділа там якась пані, вешталась офіцери в чорних офіцерських шапках, при дверях до слідуєчій кімнати стояло двох людей з наїженими крісами в пів цивільнім і пів військовім плаття.

Кажу до Левицького: «Хотівбим знати лишень, коли прийдуть стрільці, більше нічо». Левицький відповідає: «Горук вийде сюди на папіроску». Поглянув я до другої кімнати. Сидить там якийсь сивоволосий військовий. «Хто це є?» Левицький каже: «Оберляйтнант Маринович». Виджу оберляйтнанта Мечника. Витаюсь і кажу: «Вони тут певно дадуть вам працю». Мечник відповідає: «Добре, добре, але я не придумаю їм

дуже». Якийсь молодий офіцер в чорній шапці питає мене: «Пан професор пізнають мене?» «Чому ніт, — відповідаю, — Рогуцький». Він мірить мене очима, дивиться на мій плащ, який дуже парадно виглядає, бо зроблений зі сукна 1915 р. і скроєний знаменито. Глядить на мою рожу на шапці і на барчики на раменах. Пізнає, що я мужвак, не старшина і робить дуже зимну міну. Питається мене, де я є. Відповідаю: «При Центральній Управі Легіону у Відні, але тепер уладжував я стрілецьку виставу у Львові і закінчую її». Він відступив від мене холодно.

Українець в очнику, що дав мені раз хліба на військовій харчівні, вибігає з кімнати, стереженої сторожею, з картками в руці і каже голосно: «Це безличність, жадають пропусків». Дивує мене, чому безличність. Але не питаю про причину. Виходить Горук із своїм дитинячим, милим усміхом і смоктає папірос. Говорить з кимсь, але я не зближуюсь. З розмови присутніх вичуюю, що стрільців ще нема. Мечник каже: «Замало людей, замало». То чує кожний. Я вийшов, бо чогож буду тут заваджати. В салі виджу Величкову. Чого вона тут чекає? Йду ганком. В салі для санітарної помочі стоїть Скоморовський з торбинками. В салі, де було дня 18.Х. засідання послів про відлучення від Австрії, лежать кріси з насадженими ножами. Сторожа каже: «Неможна входити». З ганку гляджу на подвіря з сірими, неприємними стінами. Лежать на долині підкладки на хребет коня, що носить стріловину і скоростріл, якісь цівки, скриньки з набоями. Сходжу з першого поверха наділ, виджу коня від скоростріла. Стрічаю Чумакивну в пластунським капелюсі із задертою з боку крісою. Чого буду заваджати тут серед цієї товпи знаних і незнамих людей світських і військових? Все йде після військового степеня не після досвіду і ужиють мене зараз як онучу. Страчу вповні свободу руху і рішення. Надпоручник Кордуба говорив мені в кімнаті про військовий суд, що він радо розібравби з другими цю роботу. Але я не можу рішати. Тут нема господаря, а я ним не можу стати, бож тут господарить Національна Рада. Десь

вона є, але тут не виджу її представника. Догадуюсь, що приказує Мариневич а Горук при його боці.

Пійшов я Трибунальською вулицею. Коло склепу Шафа стоїть сторожа, якихсь двоє в цивільних плащах з крісами. Так само, коли я йшов до Народного Дому, то на розі Ринку і Краківської вулиці стояв один вояк, а один в загорті з синьо-жовтою опояскою. А один сидів при стіні і їв з мищини ложкою юшку. Видно, що повстанцям не удалось приєднати вояків з касарень. Свобода прийшла нагло, нарід несвідомий своїх прав. Виджу прибуту відозву Української Національної Ради в польській мові. Маніфест про заступу всіх горожан.

Вернув я до Музея, застав Добрянського і ми пакували. На вечерю вийшов я скорше, бо вчора прийшов перед замкнені двері. Приніс я два медівники для Добрянського. Зайшов однак ще на короткий час до каварні Сансусі на часописі. Читаю, якийсь панок зближається до мого столика, показує на котрийсь часопис і каже: «Сзу тоде просіс?». Відповів я дуже звичливим тоном: «Прошу дуже, свободне». «Nie rozumię, wolne?» — відповів панок, взяв часопис, вернув до свого стола і говорив голосно до пивничого: «Панімаєте? Ето істинно рускі народ. Маєте гаваріть толькo па рускі. З мною не шуткі». Повтаряв це кілька разів, голосно на цілу порожню каварню, бо сидів в ній лишень він і я. Пивничий нічо йому не відповідав, але коли приносив мені каву, запитав зниженим голосом: «Чи безпечно?» — Успокою його відповіддю: «Стійки ходять, длячого малоб бути небезпечно». Часописі прочитані, плачу вісім і пів корони, одягаю плащ, припоясую ремінь з багнетом, надіваю мазепинку на голову. Панок дивиться люто, але нічо не говорить. Я також нічо не кажу і виходжу мовчки з каварні. Спішусь до Музея, де пакуємо до 9-тої години. Добрянський відходить домів, хочия немає пропуска. Не боїться. Переходжу містом, щоб глянути на вулиці. Двері домів замкнені вже від 6-тої години вечером, бо тепер стан облоги. Перейшов я Академічною вулицею до готелю Жоржа. Вікна освітлені, неначе на Святий Вечір. Люди видно не сплять, говорять, чита-

ють, числять. На вулиці нікого, на Марійській площі нікого. Переїздить якась дорожка по вибох бруківаній вулиці. Переходить український стійковий, дивиться на мене з боку. Але не зачіпає. Вертаю. Якихсь двоє недоростків на розі вулиці Хорушини йдуть попри мене. Коли минули мене, стрілив оден, але гук слабкий, видно револьвер невеликий. Гонити за ним? Шкода труду. Пійшов я поволи, глядячи на освітлені вікна Львова, який не може заснути. Гук стрілів йшов десь від Цитаделі, попри котру переходжу вулицею Мохнацького, щоб зайти на вулицю Супінського ч. 26.

В часописях читав я, що Райнлендер інтернований, а директором поліції став д-р Стефан Баран. Предсідником міністрів є д-р Кость Левицький. О годині 9.30 пішов я спати.

Дня 3.XI.1918, неділя, Львів

Йду на снідання до Вовка. Дві кави і медівник 3 корони. Питаю Вовка: «Робили ви вчора службу?» — «Був я до 8-мої в Народнім Домі. Надіхали фаєрвахи і їх наші гальмували. Стрілили, бо не хотіли станути, а потім їх завернули. А одного з наших вбили, таки наші». Не питаю дальше, бо це вже може бути видумка, щоб щось нечуваного оповісти.

Перед полуднем пакуємо образи дальше. Куплені вчора часописі не мав я часу читати. Нині купив я лише «Kurjer». Пише про переговори між поляками а українцями, щоб прийшло до порозуміння. Вже вчора вичитав я назвище Вітовського як команданта міста. Це той, котрого Боева Управа іменувала отаманом. В часописях його відозва підписана справді з назовом «отаман». Дош цюрить, але люди ходять жваво. Якась міщанка з білим орлом під шиєю каже: «То długo nie potrwia». Купую «Wiek nowy» і «Wieczorna gazeta»: «Polacy orapowali dworzec, Politechnikę i gmach żandarmeryi». Слуга Олександр оповідає, як йшов площею св. Юра: «Іхало авто, а на переді машиновий кріс на трьох ніжках. Кілька разів стрілили. Потім поїхали десь під

Стрийський парк». По обіді Добрянський не прийшов, бо мав вчора велику пригуду: «Вчера заняв мене вояк і попровадив до Народного Дому, бо я не мав пропуску. А він взяв мене за жиду. Я спав в Народнім Домі. Там були мої товариші. Той, що тут зі мною пакував, дістав кріс і набої і служить на варті». Я порядкував сам і виносив образи, позавивані в папір і обв'язані мотузком на балькон, щоб там стояли і не заважали в долині. О годині 5.30 пішов я на вечерю, але Вовк вже замкнений. Ліхтарні на вулиці Мохнацького не світять. Темно. Лишень на св. Николая і на Академічній видно поломін ліхтарень. Дош, дош. Купую у Стецькова 7 тісточок на вечерю за 7 корон, ім по дорозі. Надійшов пан і пані: «Куди на вулицю Калечу?» Пізнаю, що жиди. Говорять по-українськи. «А чи безпечно?» Питають перестрашені, бо від вулиці Яблоновських чути гук стрілів, від Цитаделі також. Кажу: «Це якісь вуличники позв'язують собі на стріли з револьвера. Але трафіти можуть». Підводжу їх направо, йдуть опісля в долину. Вертаю до Музея, складаю дальше образи і рисунки, завиваю і порядкую. Приходить Олександр. «Котра година?» — питаю. «Пів до семої». — «То я посиджу ще до 8-мої і піїду». Я сів і пишу власне опис нинішнього дня. З городу графа напроти чути постійно гук револьвера. Хтось заліз там і стріляє. Від касарні Яблоновських чути гук кріса, з Цитаделі також гук кріса. Чи це наша варта пригадується, чи чужі страшать? Жид, що йшов з жидівкою, сказав: «Ми приїхали зі Стрия, висіли на Перзенківці, не на головнім двірці». Маю покінчити з виставою, перепровадити обстанову з помешкання при Супінського, 26. Ще ціле бюро «Центральної Управи» у Відні треба звинутити, щоб я міг переїхати на постійний побут, чи на постійну війну до Львова. «Gazeta Wieczorna» пише, що польський легіон ставив перший опір зі школи Сінкевича коло костела св. Єлисавети, а потім коло костела св. Анни. Оба двірці обсажені. Рух поїздів перерваний. Телеграф не робить. Нема вісток з Європи про мирові переговори. Коли це пишу, рочочуть стріли за Музеєм з Цитаделі, бо ж Музей стоїть при самій Цитаделі. Пишу у високій сінні Музея при двоєх електричних жарівках. Холодно тут. Великі церковні образи глядять на мене, а сягають рядами аж під стелю, давні пам'ятки з українських церков, різблені стовпці і стовпи, царські ворота з іконостасів блистять мутним золотом, золотисті крила і голови ангелів видніють із сумерку високого простору.

В часописі подане, що поляки пруть від школи Сінкевича в долину до міста, а українці ставляють завзятий опір.

1. «Вхід до "Народного Дому" при вул. Театральній. Там містилася українська військова команда і там містився військовий комітет перед захопленням влади у Львові. З військового погляду незручне місце для керування боями», — Степан Гайдучок. Восьмий зліва у військовому однострої Іван Боберський. Львів, листопад 1918 р. З приватного архіву Степана Гайдучка (м. Львів)

2. «І ратуш забезпечують наші стрільці», — Степан Гайдучок. Листопад 1918 р. З приватного архіву Степана Гайдучка (м. Львів)

Дня 4.XI.1918, Львів, понеділок

Стрільянина на Цитаделі через цілу ніч, скорше або повільнійше, з крисів, із скорострілу. Чуті стріли револьверові з городу. Якийсь рубака не хоче заснути. Дперва над раном заснув я трохи, а встав три чверти на дев'яту, щоб зайти зараз до Музея. Добрянський прийшов і ми витягнули три найбільші образи через високу складану драбину, щоб зложити на балконі. Рисунок і малюнки Куриласа, Іванця, Старчука, Геца, що не були в рамах, зложили ми в обкладинки або позвивали у звоі.

При обіді у Вовка обслугує новий пивничий в темно-синім одінню. Польської дівчини Стефці вже нема. Здається, що пішла на революцію. Хочу зайти до «Діла». Іду з обіду вулицею Панською, Бернардинською площею, вулицею Боїмів на Ринок. Тут стоїть варта, пускає дальше. Виходжу до друкарні. Питає директор Аїхельбергер: «Чи є стрільці?» — «Нема». — «Чому нема?» — «Незнаю. Подайте ласкаво це письмо пана Святицького до друку». — «Добре, аж завтра, бо число скінчене. Редакція замкнена, всі вийшли. Чи дійсно нема вісток про поміч?» — «Нема, — кажу немилосердну правду заклопотаному директорові друкарні. — Це лишень у німців йде всьо точно, мусить йти, йде на час». Один зі складачів показує мені кулю, що впала до салі складачів через вікно. Сходжу сходами на діл, на Ринок. Виджу Гайдучка, як пояснює щось воякові, витягає револьвер в праву руку і йде дальше. На розі вулиці Руської і Ринку вартові оживились: «Хтось стріляє з Кармелітів». Оглядаюсь на велику скриню Ратушеву з чотиригранною, несмачною вежею. Синьо-жовтий прапор повіває дальше на верху. Ратушева будівля все мене розила своєю бридотю. Тепер вона прикрасила свою сірину блакитом і золотом нового прапора. Нечувана, недозволена, заказана прикраса. Коло входу до ратуша розставлені вояки. Скоростріли. Іду вулицею Боїмів. Дві черги вояків з крісами в руках йдуть по обох боках вулиці в напрямі готелю Жоржа. Гук стрілів від Марійської площі. Гук стрілу від одного з ідучих вояків. Виглядає на облаву на тигрів. Переходжу на вулицю Камінну а відти на вулицю Фредри. Цікаві глядять то на мене, то на вояка, що минає мене з наїженим багнетом і йде дальше. Не оглядаюся за ним. Ступаю спокійно Академічною площею, заходжу до цукорні Стецькова при вулиці св. Николая на чай. Стецьків питає: «Де мешкаєте?» — «При вулиці Супінського, 26». — «Цей при Цитаделі, небезпечно». — «Нічо не поможе. Так або так, все одно». — «Але чи при нас вже ліпше?» — «Поміч приходиться постійно, — говорю йому, щоб не страшити непотрібно. — Вже ліпше, щораз ліпше». Випиваю чай, плачу і виходжу. Заглядаю до мешкання Горука. Кажуть мені: «Не приходив спати».

В Музею пишу спис перехованих образів. Директор Святицький питає за часописами. Подаю «Век», що я його купив у рознощика за 30 сотиків.

Читає і випитується: «Надійшла поміч?» Відповідаю, що помочи все ще нема: «Українці спізнюються на бал, до театру, — успокоюю його. — То ви хотілиб, щоб не спізнались на війну. Вони цього не зроблять». Учень Добрянський приходиться і каже, що завтра не прийде, бо дає черевки до шевця, а швець направляє кілька днів. Якийсь совісний хлопчина. Другий непришшовби і кінець, не повідомлявби наперед. Пощо?

Пишу ці стрічки в величавій снін Музея. Це мала бути палата професора університету. Але не докін-

чив, бо не стало йому гроша. Чисто по польськи. Не числить наперед, зачинає виставно, розсипає гроші, кінчить порожню мошонкою і продажію дому. Митрополит Шептицький купив цю палату на Український Національний Музей. При отворинах промовляли в тим снін ряд промовців, між ними говорив я від українських руховиків. Найкрашу, бо вповні природну і горячу промову виголосила учителька української приватної школи Малицька. Вжалила децю присутних представників австрійсько-польської влади, а це нам все подобається. Любимо допечи навіть на празник.

На цитаделі зачинають гудіти стріли, шибеник в городі графа при вулиці Мохнацького знова грюкає з револьвера. Загасив я всі жарівки а пишу при одній. Куди тепер йти? У мене світла нема. Відвідати вуйка Тита Реваковича? Всі там настрашаться. Пійду таки домів. Але перше напишу ще листа до жени у Відні. Пишу:

«Львів, дня 4.XI.1918, понеділок, вечером 6-та година в Музею. Дорога Бараболе! Даремно чекаємо на поміч. Ані Легіон, ані який-небудь відділ не приходиться, щоб помозти в бою. Це недбалство не можна зрозуміти. Місто гомонить від стрілів. Директор Музея найшов вже дві кулі в городі та у вежі Музея. Одна куля залетіла в друкарню «Діла», коли директор Аїхельбергер говорив зі мною. Гук стрілів не устає. Цієї ночі не міг я заснути. Повітря гуде від стрілів, гомонять коротко, довго, глухо або проникливо остро. Ворота домів заперті. Перед воротами поставкують цікаві діти, або женщины. Люди задержуються на кінях вулиць, оглядаються і розходяться скоро. Ходжу спокійно. Наколи куля трафить, так на це нема ради. Об 6-тій вечером замкнені всі дома на ключ. Шибі вікон ясні від світла, бо люди не йдуть зараз спати, але гуторять. Всі уряди станули, всі склепи замкнені. Вязні вирвались силою з вязниці. Неможна купити хліба. Здається, що голод переможе обі сторони. Але це мусіло статись. Українці приневолені пійти цією дорогою, бо честь народу наказує так поступити. Поляки засліплені і закамєнілі. Самі бажалиб бути на волі, але другим відмовляють права до свободи. Сервус. Здоровлю щиро і цілую тебе. Іван».

Перша сторінка часопису «Діло». Львів, 1918, 1 листопада, число 249. З сайту Libraria. Архів української періодики онлайн

Фото Юрія Леськова

пл. сен. Ярослава Рубель, ПС

Гантер — магічне слово для всіх, хто бодай раз в житті його побачив і побував там.

Мене запрошує курінна подруга Наталка Со-невицька, ПС, перебути міську спеку до себе в Гантер. Під час побуту в неї в гостях мене почало цікавити, скільки пластунів спричинилися тут до розбудови і культурного життя. На початку серпня 2017 року Юрко Леськів, їдучи на Раду «Сіроманців» до Філадельфії, довідався, що я є в Наталки в гостях, і заохотив мене про це написати. І ось переді мною пропам'ятна книга, видана 2002 року за нагоди 40-ліття існування Української греко-католицької церкви св. Івана Хрестителя в Гантері. Книгу зредагувала і впорядкувала Любов Волинець, Гр., на підставі матеріалів, зібраних д-ром Іваном Макаревичем, ЛЧ, і його дружиною Ольгою, Гр., та церковних архівів. Наталка ще додала другу книгу «Спомини Гантерівців», видану 2012 р. з нагоди 50-ліття церкви (редактор і впорядник — Борислав Білаш II, теж пластун), і сказала: «Пиши!»

Гантер — це Божий дар... Кетскільські гори і ріки нагадують карпатські краєвиди.

Перед війною, в 1930 р., тут оселилася одна з перших українських родин — Марківі. Були ще й інші фермери — родини Вовків, Гулів і Полів, які мали свої господарства.

По Другій світовій війні велика кількість імігрантів жила і працювала у великих містах, і почала шукати місця, куди можна було б виїхати зі своїми родинами на літні вакації. Першими українцями з тих імігрантів, які тут оселилися, були родини Володимира Кобзаря і Ярослава Гайваса. З часом панство Кобзарів відкрили «мотель» Кобзарівку, до якого почали приїжджати на відпочинок друзі та знайомі. Гості захоплювалися чудесним місцем і почали купувати власні посілости.

Помимо активного суспільного і культурного життя, в Гантері відчувався великий брак своєї церкви. Перші сходи відбулися в серпні 1960 р. Створено тимчасовий комітет, який очолив проф. Сава Никифоряк. Місяць пізніше, у вересні 1960 р., комітет прийняв дар з двох акрів землі від д-ра Івана Макаревича під будову церкви. Скликано тимчасовий будівельний комітет, головою якого обрано д-ра І. Маркевича. Комітет доповнено іншими членами. Розіслано заклик українцям Америки і Канади про потребу фінансової допомоги для побудови тієї церкви. Відгук був великий. Ярослав Паладій змайстрував модель цер-

кви бойківського типу на підставі проєкту архітектора Тита Геврика. Знавець українських дерев'яних церков інж. Іван Жуковський виготовив інженерний плян для затвердження місцевим будівельним урядом.

Будова церкви розпочалася 1961 р. під наглядом майстра-будівничого Юрія Костіва, а посвячення відбулося 1962 р. Скульптор Михайло Черешньовський виготовив різьблений іконостас, престіл, кивот, тетрапод, павук, який висить з головної бані, і рамки до ікон. Іконописець Петро Холодний-молодший намалював ікони до іконостасу, а п. Юрій Костів виконав всю столярську роботу. Трошки вище і збоку церкви п. Юрій Костів збудував триповерхову дзвіницю каркасної конструкції.

У липні 1973 року парохія відкрила і посвятила Гражду — новозбудований будинок для парохіяльних занять. Плян Гражди виготовив інженер архітектор Іван Заяць у традиційному дусі української народної архітектури, а за будову знову відповідав п. Юрій Костів. Різьблені декоративні мотиви Гражди — це праця маєстра Михайла Черешньовського з допомогою Андрія Драгана. В Гражді, в горішній залі, відбуваються щорічні парохіяльні виставки картин українських мистців, концерти, організовані Центром Української Культури, та інші заходи й відзначення національних свят. В долішній залі вмонтоване опалення і приготовано капличку, в якій у холодну пору року відбуваються Богослужіння. Влітку там працюють парохіяльна кухня та їдальня.

Останній етап завершення мрії Будівничого комітету — це будова Хижі, плебанії, де живе парох або священики, які відвідують Гантер. Хижу будував гуцул п. Рудольф Балан. Вона закінчила комплекс церковних будівель у гуцульському стилі. Сюди часто приїжджають різні відвідувачі, щоб оглянути нашу дерев'яну архітектуру, довідатися про наш карпатський стиль будови та зробити знімки.

До розвитку гантерської громади, побудови церковного комплексу, організування і вдержання церковного і культурного життя від самого початку великою мірою активно долучилися пластуни. Багато пластунів оселилися тут на стало, а багато є власниками земельних ділянок і домів, куди приїжджають і включаються до праці в громаді та церкві.

Від самого початку пластуни відбували свої прогульки місцевими горами, «Перші Стежі» організували двотижневі збори кадри виховниць, «Лісові Чорти» почали і далі проводять «Лісову Школу», а «Греблі» долучилися зі «Школою Булавних». Взимку з рамени Карпатського Лещетарського Клубу «чорноморець» Северин Палидович — Ерко організує лещетарські змагання на тутешніх лещетарських з'їздах. Кожного року котрийсь з пластових куренів проводить свою раду чи інший з'їзд.

Українська греко-католицька церква св. Івана Хрестителя в Гантері / Фото Юрія Леськова

Так що Українську Гантерську Верховину (Ukrainian Mountaintop), як називають тутешні мешканці українську присутність в околиці, можна легко назвати Українською Пластовою Верховиною.

Пластунів в Гантері було і є так багато, що, аби написати про них і їхній внесок у життя церкви і громади, потрібно цілу книгу. Це неможливо зробити в короткій статті. Вирішила, що найліпше поміщу тут уривки споминів пластунів і про пластунів з пропам'ятної книги 50-ліття церкви 2012 року.

ЕКО — ЕДВАРД КОЗАК, ЧК

Гантерські гори, які нагадують нам рідні Карпати, давали і далі дають натхнення нашим мистцям, художникам, співакам, гумористам, які творять і виконують наші культурні надбання. Одним з них був ЕКО — Едвард Козак, видатний мистець, карикатурист. Знав і розумів побут нашого села, якому присвятив багато своїх мистецьких та літературних творів і карикатур. Його журнал «Лис Микота» залишився нам на довгий спомин. Помило своєї мистецької творчості, ЕКО був відданим Пластові від наймолодших років ще в Стрию, член

Загону «Червона Калина». Коли Загін влаштував спортивно-вишкільні табори, ЕКО приїжджав у повному пластовому однострою і часто мав слово до таборовиків.

КАК

Карпатський Лещетарський Клуб засновано у Львові 9 листопада 1924 р. Голова — Лев Шепарович. Початкова діяльність зосереджувалася на лещетарстві, але згодом поширилася на плекання інших видів спорту, як легка атлетика, плавання, канойкарство, теніс... Вони мали своє лещетарське схоронище в Славську. Через воєнні дії від 1939 до 1941 р. КЛК припинив свою діяльність. З ініціативи пластового куреня «Ватага Бурлаків» КЛК відновив діяльність у 1956 році в Нью-Йорку. В 1987 р. під проводом Юрія і Віри Попелів, Ерка-Северина Палидовича, Ореста та Аді Федашів (всі пластуни) почали організувати свої змагання та родинні з'їзди в Гантері. По сьогоднішній день проводять лещетарські першенства на лещетарських горах Гантеру і Віндгаму, в яких бере участь приблизно сто змагунів.

«ЛІСОВА ШКОЛА»

Сама ідея створення «Лісової Школи» (ЛШ) як двотижневого Міжкрайового Вишкільного Табору для підготовки булавних — інструкторів та провідників пластових таборів юнаків, зародилася у 1962 р. серед членів куреня «Лісові Чорти». На місце для проведення цих таборів запропонували свою земельну власність в Лексингтоні (поблизу Гантеру) члени ЛЧ Михайло Пежанський і Володимир Хамула, а згодом вони юридично передали цю власність Пластовій Фундації в Нью-Йорку для постійного користування ЛШ та іншими вишкільними таборами.

«ШКОЛА БУЛАВНИХ»

Була давнім задумом і почином пластового куреня «Ті, що греблі рвуть», ще з 1960-х років.

Основна мета ШБ — це підготувати кваліфікованих булавних, інструкторок та бунчужних, провідниць для пластових таборів.

У 1998 році відбулася історична «Школа Булавних», що зібрала учасниць з трьох континентів, між ними — шість пластунок з України. Тоді ШБ відбувалася на площі Пластової Фундації Нью-Йорку. Вона лежить по той бік річки Скогарі, де немає моста, нема як заїхати автом, не можна нормально зайти пішки. Треба підкотити штани і з повним таборовим вирядом на плечах переходити по слизьких каменях, що було не легко.

ШКОЛА НА ГОРБОЧКУ

1972 року в Гантері не було Гражди, не було Центру Української Культури, не було курсів народного мистецтва і співу для дітей, але вже була Школа на горбочку. Ніхто до тої школи не реєструвався, ніхто за неї не платив. Діти збиралися кожного ранку там, де вакаціонували Ігор Соневицький і подруга Наталка зі своїми трьома діточками. Вони хотіли, щоб їхні діти мали товариство і приємне та корисне заняття.

Ігор Соневицький вірив, що музика і пісні формують в дітях основи естетики. Спочатку це були діти приятелів, добрих знайомих і рідних, але скоро добра слава про школу на горбочку рознеслася з уст до уст, і діточка громада зростала з року в рік.

У 1975 р. Соневицькі купили хату над річкою Скогарі, і школа на горбочку перетворилася на школу на полянці, яка проіснувала до 1980 р. Богдан Певний пише: «Знаємо багато шкіл, високих і низьких, але найбільше любови знайшли ми у школі на горбочку».

На Ключасівці «сіроманці» Тит Геврик, Нестор Шуст, Роман Воронка і Юрій Леськів. Гантер, 4 серпня 2017 р. Фото Надії Леськів

«СІРОМАНЦІ» І КЛЮФАСІВКА

Гантер тісно пов'язаний з історією пластового куреня «Сіроманці», члени якого відбували свої зустрічі і ради на посілости панства Оксани і Ореста Ключасів. Їхній старший син Юрій — член-засновник цього пластового куреня. Через нього «сіроманці» й пов'язали свою долю з Гантером.

«Сіроманці» зустрічалися двічі в році на Великих і Малих Радах та товариських зимових таборах. Окрім дискусій на пластові теми, були цікаві дискусії в справах видавничих. Для деяких «сіроманців» Гантер став місцем сталого або ж літнього проживання, як-от для Тита Геврика, Романа Андрушкова, Романа Воронки і Юрія Ключаса.

«ЧЕРВОНА КАЛИНА»

В Гантері члени «Червоної Калини» мають свої посілості, відбувають ради та організують спортивні ігри. На хуторі Юліяна Гноя відбуваються відбіванкові змагання, у Юрія Струтинського — тенісові змагання. Тут навіть брав участь член Загону «Червона Калина» о. Любомир Гузар. Він любив спорт, любив Гантер, бо це як наші Карпати — як наша Україна.

До розвитку Гантерської оселі великою мірою причинилися пластуни, які від самого початку беруть активну участь в житті гантерської громади, Олесь і Ліда Пясецькі та Богданка Титла.

Прекрасні гантерські краєвиди притягали багато мистців, які змальовували гірські пейзажі, гори і річки. В перших роках до гантерських мистців належали Едвард Козак, Михайло Мороз, Богдан Титла, Ярослав Вижницький, Людмила Морозова, Любомир Кузьма, Ірена Зелік та інші. З часом з'явилася друга генерація мистців, між ними Ярको і Юрко Козаки, Галина Титла, Наталка Погребінська, Ліда Пясецька й інші.

Виставки картин відбувалися по окремих галереях і по домах. З часу відкриття Гражди гантерські мистці виставляють свої роботи у галерії, яка там знаходиться.

Культурно-мистецька діяльність гантерської громади розвивалася у 1970—1980 роках. У 1974—1992 роках у пансіоні «Карпатія» відбувалися літні семінари УВАН-у (Українська Вільна Академія Наук).

У 1983 р. композитор Ігор Соневицький з дружиною Наталкою та іншими зорганізували Центр української культури (ЦУК), що активно діяльний і понині.

У літні місяці ЦУК влаштовує серію концертів, переважно клясичної музики відомих композиторів. Виступають світової слави музиканти, як наприклад співак Павло Плішка, піаніст Олександр Слободяник, скрипаль Олег Криса, композитор Мирослав Скорик.

Від 2003 р. мистецьким керівником є піаніст-маєстро Володимир Винницький.

У серпні ЦУК організує двотижневий табір співу для дітей молодшого віку. Для дорослих і старших дітей ЦУК проводить курси городнього мистецтва, писання писанок, вишивання, кераміки, створення герданів та випікання обрядового печива під керівництвом Люби Волинець, Софійки і Лариси Зелік. Пластуни часто проводять свої заняття в Гантері. В 1960-х роках «Перші Стежі» провели три табори Кадри юнацьких виховниць. Святкували своє 50-ліття «Лісова Школа» і «Школа Булавних».

Окрім «Сіроманців», «Перших Стеж» і «Червоної Калини», свої наради також в Гантері відбували «Верховинки», «Греблі», «Лісові Мавки», «Лісові Чорти» та інші пластові курені.

^ Краєвиди Гантера

**ЗАРАЗ ГАНТЕР ОЖИВАЄ, ОСЕЛЯЄТЬСЯ
МОЛОДША ГЕНЕРАЦІЯ, КУПУЮТЬ АБО
БУДУЮТЬ ДОМИ, ПРИВОЗЯТЬ СВОЇХ ДІТЕЙ.
ГАНТЕР РОСТЕ, ЙОГО МАЙБУТНЄ НА
ДОБРІЙ ДОРОЗІ.**

З УКРАЇНОЮ В СЕРЦІ

ОЛЕСЬ ЮРЧЕНКО

Любов до рідного краю в своєму серці він несе крізь усе життя, тривале і бурхливе, зіткане з труднощів, часом небезпек. Якщо спитати 95-літнього пл. сен. Івана Бучківського про те, що допомагає йти звивистими життєвими стежками, почуємо: «Любов до всього рідного: до нашої мови, до краси української землі. Мій дороговказ — гасло «Бог і Україна». Ніколи не зрадив йому, ніколи не зломив своєї Пластової Присяги».

Вчитель з великої літери, шевченкознавець, активний громадський діяч Іван Бучківський є найстаршим на даний час дійсним членом Пласту України. З відновленням нашої організації на рідних теренах він поновив членство у станиці Самбір. А починав пластувати тут у далекому 1942-му.

Народився Іван Бучківський 4 листопада 1923 року в с. Купновичі Самбірського району (Львівщина) у сім'ї селян Павла і Марії. Батьки прищепили синові жагу до знань. Книжки для нього були і залишаються найбільшим скарбом, а Великий Кобзар став духовним наставником.

Початкову освіту здобув у рідних Купновичах (до речі, звідси його пластова псевдо «Купновиченко»). Громада села допомогла здібному хлопцеві продовжувати навчання у Самборі в гімназії, взявши витрати на себе. У 1940—1941 рр. навчався в Дрогобицькому вчительському інституті (закінчив перший курс), а від 1942 до 1944 продовжував навчання в Самбірській учительській семінарії (там закінчив третій курс). Потім навчався у Луцькому педагогічному інституті.

Як згадує друг Іван, роки навчання в Самборі проходили у важких матеріальних умовах, але здобував знання сумлінно і наполегливо. У 1942-му він вступив до ВСУМу (Виховних спільнот української молоді).

Фото Юрія Леськова

В час війни саме таку назву мав Пласт. «Я виконував важливу функцію літописця куреня ВСУМ ім. князя Льва, а також редагував всумівську газету «Слідом». Писав вірші, які інколи підписував ініціалами ІКБ (Іван Купновиченко-Бучківський)», — згадує він у життєписі.

Друг Іван кризь усе життя проніс вогник вірності Пластовому Закону, не зломив даної колись перед товариством обітниці. Інакше й не могло бути. Адже характер вихованця організації різьбили такі знані виховники, як о. Володимир Івашко (душпастир і активний діяч ВСУМу, а згодом засновник Пласту у повоєнній Канаді) та проф. Олесь Бережницький (відомий пластовий провідник у США в повоєнні десятиліття), а пластовими побратимами були перший курінний куреня ВСУМу ім. князя Льва Стефан Сулик (той самий архієпископ-емерит пл. сен. Стефан Сулик, ЛЧ, який довгі роки на еміграції у США був митрополитом Філадельфійським), його наступник в курені Антін Кухта (кандидат педагогічних наук і громадський діяч), багато-багато інших друзів та подруг, які пластову ідею прийняли як взірць життя.

Про пл. сен. Івана Бучківського ми не раз розповідали на сторінках «Пластового шляху» (ч. 2/2009 р., с. 44; ч. 3-4/2013 р., с. 43). Дещо з цього варто нагадати, а про щось розповімо вперше.

Від початку большевицької окупації і до 1947 року він, ризикуючи життям, підпільно читав лекції з історії України для вояків УПА. Склавши програму занять, за викликом (стук у вікно) він регулярно з поводитирем шов посеред ночі на місце збору упівців з навколишніх теренів. Учителю розумів, що його виклади — зброя проти большевизму, тому дуже ретельно ставився до цього підпільного курсу.

4 серпня 1948 року на могилі у Каневі, взявши грудочку землі, дав обіцянку Шевченкові побудувати в рідній місцині пам'ятник. Відтоді ця мрія не полишала

його ні на мить. Радше, дві мрії. Адже у 1955 році з сім'єю переїхав з Купнович у с. Градівка Городоцького району (теж Львівщина).

«Ініціатива та безпосередня участь у зведенні пам'ятника вимагали не тільки виснажливої організаційної роботи серед населення, а й невтомного «оббивання порогів» органів влади. Мрію таки вдалося втілити у життя, й у вересні 1964 року в с. Градівка було встановлено перший на Городоччині пам'ятник Кобзареві як дарунок до 150-ліття від дня народження. А у Купновичах на це пішли ще більші зусилля. Визначення місця громадою села, насадження парку успіху не давали. Негласна заборона большевиків тривала 21 рік. Аж 1989 року з великим піднесенням велелюддя вітало на своїй землі пам'ятник Т. Шевченкові», — розповіла донька Івана Бучківського Мирослава Олійник. До речі, автором є заслужений діяч мистецтв України скульптор Василь Одрехівський.

Пластун є пластун. Як тут без мандрівок, навіть якщо час непевний? Іван Бучківський належить до тих членів нашої організації, які під час совітської окупації, коли пластова діяльність була неможливою, власним прикладом демонстрував молоді найкращі риси пластуна, передовсім здоровий спосіб життя. Особливе місце у його невтомній діяльності посідає організація численних мандрівок до святих і визначних місць України. Таких мандрів зі школярами і не тільки налічується аж 252, з них до Канева — 41!

Учитель української словесности мав усі задатки, щоб стати директором школи. Бракувало членства в комуністичній партії. За це його постійно попереджали, цькували, переслідували... Але намагався, наскільки міг, не зважати на це.

У час відновлення української незалежності Іван Бучківський започаткував на Городоччині громадсько-політичну організацію «Народний Рух України». У 1988 р. він створив районне об'єднання на захист

української мови. Особлива сторінка життя ювіляра — це Всеукраїнське товариство «Просвіта» ім. Т. Шевченка. Його відновлення на Городоччині відбувалося таємно у 1989 р. Збентежені комуністи ледь не щотижня викликали «бунтаря» у владні кабінети, намагалися ще й за це звільнити з роботи. Ці заборони, зрозуміло, теж не злякали, і безкорислива діяльність друга Івана на просвітянській ниві на землі Городоччини триває ось уже майже 30 років.

2000 року Іван Бучківський організував встановлення пам'ятного хреста на межі Городоцького і Комарнівського деканатів (місце, знане в громаді як Крижова). Хрест освятили священники різних конфесій. З його ж ініціативи споруджено дві символічні могили борцям за волю України. У середній школі с. Градівка, в якій довгі роки навчав школярів, створив каплицю Покрови Пресвятої Богородиці. Вона стала місцем не лише молитви, а й християнського виховання загалом, бо 15 років викладав там християнську етику, а додатково очолював катехитичну школу при церкві Преображення Господнього в селі.

До слова, про здоров'я. Як розповіла донька Мирослава, в І. Бучківського був цілий «букет» недуг, які з Божою поміччю переміг. Довге лікування не зламало його твердого духу. Незабутньою подією став випадок взимку 1946 року, в переддень Святого вечора. Друг Іван ішов до батьків у Купновичі. Сніг не давав можливості йти, тож вирішив відпочити, присів... Втрата свідомості від переохолодження могла закінчитися фатально, якби не священник Михайло Греділь, який їхав возом неподалік, і, помітивши невеличку темну цятку в снігу, вирішив звернути...

Іван Бучківський лягає опівночі, а встає раненько. Багато працює. Ранковий прорух, біг були звичкою протягом багатьох десятиліть. Цим подавав добрий приклад значно молодшим приятелям, які з приємністю і навіть гумором понині відгукуються про це.

1. Особливе захоплення пл. сен. Івана Бучківського — твори Великого Кобзаря. Самбір (Львівщина), 15 березня 2018 р. / Фото Юрія Леськова

2. Славне 95-ліття І. Бучківський зустрів у колі рідних і близьких, приятелів та колишніх учнів. Львів, 4 листопада 2018 р. / Фото Галини Фесюк

Самбірські пластуни 1940-х років ніколи не втрачали поміж собою зв'язок. Після проголошення незалежності вихованці куреня ім. князя Льва вирішили відсвяткувати 55-ліття від часу його створення. Саме «Купновиченко» був одним з найактивніших членів оргкомітету, що ставив собі за мету, окрім зустрічі в стінах гімназії, видати історію самбірського ВСУМу. Іван Бучківський, як і годиться курінному літописцеві, очолив редакційний комітет. Унікальна книга з історії осередку періоду Другої світової війни вийшла у світ 1997-го року у Львові, у Видавничому центрі «Арсенал».

Як згадувалось вище, Іван Бучківський поновив членство в Пласті, але зробив це не як формальний крок. Завжди цікавиться життям станиці, за можливості відвідує заходи осередку, часом приймає юнацтво у себе в гостях у Градівці. А одного разу допоміг пластунам Самбора вирішити давню складну проблему — отримати приміщення для занять. «Купновиченко» сам наполегливо і скільки було потрібно ходив по кабінетах міської ради та переконував відповідальних осіб розв'язати позитивно питання надання пластової домівки. Напевно, саме це було вирішальним у прийнятті депутатами рішення. Що й казати, моральний авторитет цього пластуна є високим. Громада про це знає.

4 листопада для родини Бучківських стало по-особливому святковим. У Львові за великим родинним столом зібралися діти з сім'ями, онуки. Порахували правнуків — їх у друга Івана вже восьmero. На жаль, не було коханої дружини Тетяни — теж вчительки. Відійшла у вічність, а прожили разом у подружжі понад 60 років.

Привітати Івана Бучківського з 95-літтям прийшли душпастирі градівських церковних громад, приятелі з громадських організацій, учні. Дехто з них, як от президент Львівської Аграрної палати д-р Павло Музика, з якимсь навіть молодечим запалом згадував про шкільні роки й улюбленого вчителя української мови та літератури Івана Бучківського.

Від Пласту ювіляра вітав пл. сен. Юрій Леськів. Вручив від станиці Самбір подяку, а від усієї великої пластової родини — «Альманах 100-ліття Пласту». Адже в цій книзі є згадки і про пластовий шлях Івана Бучківського, світлини, які це зафіксували. Присутні зійшлися на думці, що друг Іван вартий відзначення від Проводу Пласту. А деякі відзначення у ювіляра вже є. 2011 року, згідно з Указом Президента України, його нагороджено ювілейною медаллю «20 років незалежності України». Має й інші почесні відзнаки всеукраїнського, обласного і місцевого рівнів. Але пл. сен. Іван Бучківський у свої 95 продовжує працювати не задля нагород, а для рідного краю, з Україною в серці.

«ПЛАСТОВА ПОШТА» ПРО ВОЄННІ ПОДІЇ 2014 РОКУ

пл. сен. В'ЯЧЕСЛАВ СТЕБНИЦЬКИЙ, V

Кожен період боротьби за нашу державність подає нам приклади героїчних вчинків представників української нації.

Вічна боротьба з московською ордою та іншими завойовниками неодноразово піднімала сплеск проявів героїзму українців. Коли вчитуєшся в історію нашої Вітчизни, з гордістю відчуваєш, що така нація вічна і має опіку від Бога в своїй боротьбі.

Боротьба завжди супроводжується важкими і болючими втратами, але ці втрати дали нам право весь час наголошувати, що ми є нація державницька і наша боротьба не завойовницька, бо ми боре́мося за право бути вільним, незалежним і гідним народом серед інших народів. Тому наше завдання — берегти і передавати історію подвигів наступним поколінням.

Пам'ять про наших героїв Другої світової війни та сучасної російсько-української війни підштовхнула автора до видання листівок, конвертів та марок з серії «Пластова пошта».

Щоб зафіксувати для історії бурхливі події 2014 року, було виготовлено і видруковано загальні листівки та марки.

ПЕРША СЕРІЯ передає емоційний стан, що панував на початку бойових дій на Сході України.

На листівці з лицьового боку бачимо пластуна, що дивиться в далечінь і готовий до боротьби за Україну. Малюнок взятий з пластового журналу «Юнак». З правого боку вміщено відзнаку «Пластовий Залізний Хрест», що символізує жертвність і героїзм пластунів. З лівого боку від зображення вертикально розміщено напис: «Якщо війна не за горами».

Внизу вказано вихідні дані листівки:

© Пластова пошта в Україні.

Львів, 2014 рік.

© Художнє оформлення: В. Стебницький.

Наклад: 50 шт.

На зворотній стороні не друковано нічого.

30 примірників цього зображення було надруковано на готових державних поштових картках (на шаблонах була наявна марка номіналом 2 грн). Ще 20 примірників з тим самим зображенням видруковано окремо в форматі листівки; такі ж конверти вийшли накладом 50 прим.

14-ТЕ ЖОВТНЯ — День захисника Вітчизни

Наступна листівка виготовлена до Дня захисника Вітчизни, проголошеного Указом Президента України. Свято Покрови Пресвятої Богородиці як опікунки воїнів шанували і козаки, і вояки УПА, а тепер і ми. Це ще одне підтвердження нашої історичної традиції.

З лицьового боку (вгорі) зображено синьо-жовтий прапор України з тризубом. Під прапором розміщено трьох воїнів української армії, готових до боротьби, що символізують силу українського духу. Зверху подано напис: 14 жовтня — День захисника Вітчизни. Під зображенням напис: «За Україну! За рідну землю, за народ!»

На звороті листівки (ліворуч вгорі) видруковано повний текст Указу Президента України № 806/2014 від 14 жовтня 2014 року «Про День захисника України». Тло листівки повторює зображення лицьового боку.

Внизу (ліворуч) вказано вихідні дані листівки:

© «Пластова пошта в Україні».

Наклад 100 прим. Львів, 2014 р.

Lyst: 014.14.

© Художнє оформлення: В. Стебницький.

Те саме зображення використано для марок пластової пошти, які надруковано на клейкому папері без перфорації, у кількості 5 аркушів формату А4.

На аркуші розміщено 45 марок (37,5x30 мм).

Крім цього формату, виготовлено аркуш формату А5, що містить 6 марок. Марки видруковано у трьох відтінках смужок (кавовий, брудно-зелений, сірий), на яких написано: «Пластова пошта». Друк цифровий. Наклад 10 примірників.

УКРАЇНСЬКИЙ ОПІР СХІДНИМ ВАРВАРАМ

Наступна листівка випущена як реакція на вторгнення московських військ і бої під Іловайськом.

На листівці зображено українського воїна під українським прапором, що тримає в руках зброю. Це зображення символізує готовність боронити наш край. Фото взято з мережі Інтернет. Внизу зліва вміщено відзнаку «Укроп», яка дратувала загарбників у перший рік війни. Розробником популярної жартівливої відзнаки є художник Андрій Єрмоленко. Оскільки пізніше її використала як свою відзнаку новостворена партія «УКРОП», вояки відмовились її носити.

Справа від відзнаки видруковано напис: «Український опір східним варварам». Нижче, на білому тлі, зображено орла і напис: «Стоп московському фашизму».

На звороті вгорі зліва повторено відзнаку «Укроп», видруковано написи: «Пам'яті захисників України» та «Український опір східним варварам».

Внизу вказано вихідні дані:

© Пластова пошта в Україні.

Наклад: 100 шт. Львів, 2013 рік.

Lyst: 015.14 Фото: sd.org.ua

© Художнє оформлення: В. Стебницький.

2013 рік вказано помилково, бо листівка була виготовлена у 2014 році. На тлі повторено зображення, що розміщене з лицьового боку.

Крім листівки з тим самим макетом видруковано марки на аркушах формату А4 та А5. На аркуші формату А4 розміщено 48 марок (47x24 мм) без перфорації. Використано папір з клейкою основою. На аркуші формату А5 подано 3 марки (47x24 мм) без перфорації. Наклад 10 аркушів. Друк цифровий.

Запитання чи рекомендації прошу надсилати на адресу: vmsteb.ua@gmail.com.

(Далі буде)

РОМАН ГАВРИЛЯК — «СВАТ»

(25.12.1918 — 29.06.2018)

Народився 25 грудня 1918 р. у Надвірній, там одержав початкову освіту і вступив до Пласту, ще доки його не розв'язала польська влада. Був гуртковим новацького гуртка «Лис». Гімназію закінчив у Станіславові матурою 1936 року.

Відтак розпочав інженерні студії на Політехнічному інституті у Львові на відділі машинобудування. Під час радянської окупації щасливим збігом обставин unikнув знищення, бо коли по нього приходило НКВД, щоб його арештувати, не ночував у студентському гуртожитку.

Подався на Захід. Спершу працював у Польщі, відтак у Берліні, де коротко був студентом на Політехніці. Зараз по вибуху німецько-радянської війни повернувся до Львова і продовжив студії за німецької окупації, але в 1943 р. зголосився до дивізії «Галичина», де перейшов всі вишколи, бої у Словаччині, Югославії та Австрії. Вже як хорунжий командував чотою для ударних завдань, що взимку була лещетарською. По закінченні війни потрапив до полону в Ріміні (Італія), там відбув один рік і повернувся до Німеччини, студіював у Мюнхені і в 1947 р. осягнув ступінь дипломованого інженера. У Німеччині займався організацією лещетарського спорту, змагань та мандрівництва. 1946 р. вступив до «Ватаги Бурлаків», мандрував з ними в Баварських Альпах.

У 1952 р. емігрував до Америки і працював у ділянці нуклеарних дослідів (ядерних досліджень). Склавши необхідні іспити, одержав ліцензію професійного інженера (PE). Брав участь у проектуванні та побудові циклотрону в Університеті Рочестер, а згодом став головним інженером Лябораторії нуклеарних структур. З Рочестеру перейшов на працю до Колумбійського університету, а опісля до Національної лябораторії Брукгейвен, де був головним інженером проекту синхротронної радіації. На цьому пості він впровадив комп'ютерне проектування структур (CAD). Він є автором патенту та декількох публікацій в наукових журналах з технології ультрависокого вакууму.

Відійшовши на емеритуру, став головою Товариства Українських Інженерів Америки, в якому організував та очолював Комітет комп'ютерного кодування української мови, щоб розробити стандарти, що їх у 1980-х роках ще не було. Розмістив в Інтернеті сторінку для оборони доброго імені дивізії «Галичина», залишив спомини українською та англійською мовами.

У Пласті перед війною був інструктором тілоуходження на таборі у Космачі в 1938, а в Америці, в Рочестері, виховником юнацького гуртка, кошовим,

а опісля станичним. У 1956 був Ватажком «Ватаги Бурлаків», організував перші водні табори на озерах Альгонквін парку в Канаді. Однак через непорозуміння і конфлікт з КПС в 1968 р. виступив з Пласту і став «заразою» у Ватазі. Був також головою КЛК й організував відзначення 50-ліття цього клубу в 1974 році.

Був жонатий з Лідєю Годованець, мав доню Христину, повдовів у 1974 р. та одружився вдруге 1976 з Марійкою Тершаковець. Будучи вже на емеритурі, належав до управи Українського музею в Нью-Йорку, де був головою Будівельного комітету, під час стадії проектування і будови нового будинку.

Однак не переставав працювати для Пласту і «Ватаги». Від 1993 до 1998 р. був членом редколегії бурлацького журналу «Комета» і впровадив її комп'ютеризацію; тоді видано 11 чисел. Від 2000 до 2009 р., коли члени редколегії зрештували, редагував і видавав «Комету» сам.

Відзначений Хрестом за особливі заслуги від Братства Ветеранів 1 УД УНА.

В молодших роках займався спортом, був змагунком в легкоатлетичній й лещетарстві, а в старшому віці займався комп'ютеризацією.

Відійшов на Вічну Ватру 29 червня 2018 року.

МИРОСЛАВА РАДЛОВСЬКА

(9.11.1925 — 14.09.2018)

На 93-му році життя на Вічну Ватру відійшла найдавніша пластунка Івано-Франківська Мирослава Литвинович Радловська.

Народилась у Коломиї в інтелігентній сім'ї. Батько Михайло Литвинович родом зі Львова, працював у секретаріаті ЗУНР в Чернівцях, згодом був правником у Станіславові. Мати Стефанія Стефанович з священничої родини з Кут.

Мирослава була наймолодшою донькою у багатодітній сім'ї. Мала двох старших братів та двох сестер. У 1927 р. родина перебралася з Коломиї до Станіславова. У 1937 р. Мирослава вступила до тутешньої «Рідної школи» ім. М. Шашкевича. Там у 1937 р. стала учасницею дівочого краєзнавчого гуртка, що таємно від польської влади діяв як пластовий. Під час нацистської окупації була учасницею кількатижневого літнього табору Виховних спільнот української молоді (ВСУМ) в с. Пасічна, що біля Надвірної (під цією назвою Пласт діяв у часі Другої світової війни).

Двоє її старших братів та двоє сестер, випускники гімназій, були в легальному Пласті. Згодом брат Богдан став вояком дивізії «Галичина», помер в еміграції. Другий — Омелян-Андрій — член ОУН, політ'язень, вивезений на каторжні роботи до Росії, де й загинув. Сестри Ольга та Володимира загинули під час пожежі у 1995 р.

За радянських часів Мирослава Радловська багато років викладала гру на фортепіано в Івано-Франківському музичному училищі ім. Д. Січинського. Виховала не одне покоління музикантів.

Останніми роками була частим гостем великих пластових заходів як найдавніша пластунка Івано-Франківська.

Відійшла на Вічну Ватру 14 вересня 2018 року.

РОМАН ЛЕВИЦЬКИЙ — «МУНЬО»

(5.05.1927 — 2.07.2018)

Роман Левицький народився 5 травня 1927 року у Львові. До 1944 року мешкав у Дрогобичі. У липні 1944 року виїхав до Австрії, а у квітні 1946 року переїхав до Німеччини. Від 13 травня 1946 до 13 жовтня 1949 жив у переселенчому таборі «Орлик» у Берхтесгадені.

У грудні 1949 року прибув до Америки, спочатку до Філадельфії, а опісля до Льюїсвілла, Огайо. 10 жовтня 1950 був мобілізований до американської армії. В часі своєї військової служби не брав участі в боях (у той час відбувалася Корейська війна, але Романа відіслали до Німеччини), не мав медалей, хіба лиш призначення за дрібне покращення 30-калібрового скоростріла. Демобілізований 11 вересня 1952 р.

Замешкав у Філадельфії. 1953 року вступив у Пенсильванський університет.

У 1958 році закінчив відділ механічної інженерії. Працював інженером у кількох фірмах, у яких займався проектуванням машин і механізмів. Одержав кілька патентів.

У 1956 році одружився з Танею Василишин, з якою мав четверо дітей: Остапа, Оленку, Тараса і Марту, та шестеро внуків: Христю, Миколу, Ніну, Лїду, Ромчика і Луку.

У 1942 на юнацькому таборі в Пасічній вступив до Пласту (ВСУМ-у). У Німеччині в таборі «Орлик» був впорядником юнацького гуртка. В кількох вишкільних таборах був інструктором піонерки і мандрівництва.

Пізнав «Бурлаків» в часі Ювілейної Зустрічі у Міттенвальді у 1947 році.

Кілька місяців пізніше приєднався до «Ватаги». Його прийняли на «нетягу» 18 вересня 1947 р. у Мюнхені. Після переїзду до Америки оформився у пластовий станиці у Філадельфії і тут виконував різні діловодства включно зі станичним. З «Бурлаками» був на всіх водно-андрівних таборах і майже на всіх лещетарських таборах. У пластовому сеньйораті дійшов до ступеня сеньйора керівництва.

Відійшов на Вічну Ватру 2 липня 2018 р.

ЯРОСЛАВА ПЕТРОНЕЛЯ ПАРАХОНЯК РУБЕЛЬ

(12.07.1924, м. Болехів — 19.10.2018, м. Нью-Йорк)

Народилася 12 липня 1924 року в Болехові, в родині Якова і Олени (з дому Кагул). На еміграції від 1944 р. В Мюнхені, Німеччина, завершила педагогічні студії. 1950 переїхала до США, спершу до Філадельфії, згодом (1952) до Нью-Йорка.

До Пласту вступила у Німеччині, де стала юнацькою виховницею, зв'язковою куреня.

Членка куреня «Перші Стежі». Співзасновниця курінних лещетарських таборів.

В Америці крайова комендантка пластунок, референтка юнацьких вишколів. Протягом багатьох років належала до Головного проводу: заступниця голови ГПБ (1976—1984), членка (1984—1988), заступниця голови ГПР (1988—1994), голова ГПБ (2000—2006).

Представляла Пласт у відділі молодечих організацій при Українському Конгресовому Комітеті Америки, ініціювала заснування Комітету Українських Молодечих Організацій. Представниця Світової Федерації Українських Жіночих Організацій в Департаменті публічної інформації ООН.

Нагороджена орденом св. Юрія в золоті, орденом Вічного Вогню в золоті. Почесна громадянка м. Стрий (Львівщина).

Активна членка Союзу українок Америки (СУА), очолювала референтуру преси Головної Управи СУА та Видавничу комісію конвенційних книжок. Постійна волонтерка Українського музею в Нью-Йорку.

Редагувала щотижневий бюлетень церкви св. Юра в Нью-Йорку. Працювала над збиранням і виданням історичних матеріалів, зокрема, книг «Перша світова конференція українських молодечих організацій», «Альманаху 100-ліття Пласту».

2014 року ініціювала низку проектів для допомоги українським бійцям на сході України, на які вилучувала кошти.

Відійшла у Вічність 19 жовтня 2018 року в Нью-Йорку. / *пл. сен. Ольга Свідзинська*

ЮМПЗ до 90-ліття Пласту. Зліва направо: Голова ГПБ Ярослава Рубель, комендант Зустрічі Лев Захарчшин, Блаженніший Любомир Гузар та Начальний Пластун Любомир Романків. Свірж, серпень 2002 р. Фото Юрія Леськова

Ми отримали доволі багато матеріалів, в яких подруги і друзі бл. пам. Ярослави Рубель, її приятелі і приятельки з різних сфер діяльності поділилися споминами про цю визначну пластунку і велику патріотку України. На жаль, в одному числі журналу неможливо видрукувати їх в повному обсязі. Отож розповідь про активну діяльність у різних напрямках та здобутки пл. сен. Ярослави Рубель продовжимо в наступному числі журналу. / Редакція

АВТОР КНИГИ — ПЛАСТУН І ВИЗНАЧНИЙ ІСТОРИК

пл. сен. ОРЕСТ СУБТЕЛЬНИЙ, ВБ

НОВЕ ВИДАННЯ ПРИСВЯЧЕНЕ 30-ЛІТТЮ ВІДНОВЛЕННЯ ПЛАСТУ В УКРАЇНІ

Переклад з англійської Віктора Морозова

У цій книзі видатний історик Орест Субтельний, автор праці «Україна: Історія», описує, як у 1911 р. невеличкий гурт учителів, співвітчизникам яких доводилося жити під іноземним пануванням, на перетині імперій, взяли за основу ідеї Бейден-Поуела, адаптували їх до тогочасних обставин і створили скавтську організацію для вдосконалення української молоді, даючи надію всій українській нації. Організація зазнала протягом свого існування чимало випробувань — репресії, війни, еміграція, розсіювання по світу, — щоб відродитися врешті-решт у вільній Україні. Це була дивовижна подорож, насправді унікальна історія.

www.plast.org / www.plast.ca

КУРІНЬ УСП Ч. 49 «ЗЕЛЕНІ ГУСКИ»

Курінь плекає українську культуру в час дедалі більшої глобалізації і скеровує своїх членів та інших пластунів на підтримку українського духу.

Звертаємо увагу на вплив людини на довкілля і небезпеку засмічення природного оточення.

Ця мета оживляє довготривалий зв'язок між Пластом та природою і додає сили передати усвідомлення природи нащадкам.

Наше гасло — «Ґе Ґе!»

ПЛАСТОВИЙ
ШЛЯХ

ЩОКВАРТАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ ТА ІНФОРМАЦІЇ